

ERA.T-76.1.3079

EESTI NSV MINISTRITE NÖUKOGU RIIKLIK EHITUSKOMITEE
VABARIIKLIK RESTAUREERIMISVALITSUS

OBJEKT: Paide raj., Jänedamaa

MUINSUSTEINSPETSIOSK
QD ARHIV
P-3223

ŠIFFER NR.

TELLIJA: ENSV MN Riiklik Ehituskomitee

TEOSTAJA: Vabariiklik Restaureerimisvalitsus

Ajalooline öiend

Jänedamaa

Juhataja: _____
Peainsener: _____
Peaarhitekt: K. Aluve
Juhataja
asetaitja: _____
Projektjaoskonna
juhataja: _____

Peaspetsialist
ejaapo alal: _____
Peaspetsialist
arhitektuuri alal: _____
Projekti
peainsener: J. Kulasaalu
Objekti autor: N. Raid *Günur Mard*

TÄLLINN 1977.

Jänedä (Jendel) oli Hinrich ROTHUSENI mõis, mis veel 16. sajandil ulatus Harjumaa piirini (hiljem enam mitte).

Taaniaegse Tallinna mõjustusi levitasid 1220.a. kevadel taani preestrid, kes takistamatult võisid minna Põhja-Järvasse Tallinn-Kiviloo-Voose-Jänedä-Lehtse-Vohnja maanted pidi. Vooselt läks tee Jänedä-Ojaküla ...-Ohepalu kaudu ja Lehtse metsi läbides Virumaale. Seda tuleb vaadelda kui vana ühendusteed Tallinna, Harju-, Järva- ja Virumaa vahel. Juba 1221-1223 oli seal kolm kirikut: Ambla, Püha Johannese ja Püha Peetri kirik.¹

Ka kroonik Henrik 13.saj. algusest mainis Järvamaa ilusaid ja jõukaid külasid. Jänedä küla märgiti esmakordselt ürikuis 1353. aastal, mõisa 1510.a.² Lehtse mõisa 1467.a., Moe 1500.a., Estvere 1560.a. Esimene Jänedä mõisa asendiplaan on 17.saj. lõpust. (Foto 1)³.

18. sajandi lõpul asus Jänedä mõis Järvamaa kreisis, Ambla kihelkonnas. Selle suurus oli 12 rootsi adramaad

1 P.Johansen, Die Estlandliste des Lieber Ceusus Daniae I. Reval 1933, lk. 28, 69, 104, 174, 204.

2 H.Joonuks, Paide rajoon. Tallinn 1973, lk. 3, 5.

3 RAKA f. 1 n. 2 s. ü. C IV-145 № 14 Jeñdel uti Jerfwen och Ampel sockn. (Põllumaade arvestus)

(1765. ja 1774.a.), omanikuks adrakohtunik von Schwengelm. Kihelkonna nimeks olevat vanasti olnud Suur-Maarja, kuid see nimetus on ammu kadunud. Ambla kihelkonnas elas pea-aegu 6000 inimest ja oli 24 aadlimõisat üle 300 saksa soost elanikuga, kellega 100 aadlikku. Jäneda mõis asus Piibe maantee ääres, mis oli Tartust Tallinna viiv sõjatee. Mõisal oli suur kuusemets ja kena_puust_eluhoone mõisas. Jäneda ja piirkonna teistes järvedes oli rohkesti kal a, vähki ja mereforelle (iherus). Põllumaa oli üldiselt hea ja rohumaadest polnud puudust, metsa oli küllaldaselt.⁴

Ülem-maakohthaasistujalt Georg Wilhelm von Schwen-gelmilt pantis endale 80. aastaks mõisa kubermangumarssal Herman Ludwig von Loewienstern 1792.a. (Adramaid 12, meeshangi 1782.a. -176).⁵ 54000 rubla eest sai ta kinnisvara koos talupoegade ja alluvate teenijatega. 1808.a. sai ta mõisa päriseks endale.⁶ Maamõõtja Dobermanni 1799.a. Jäneda mõisa kirjeldus annab sellest ülevaatliku pildi. Mõisas oli 219 mees- ja 200 naishinge; sellele kuulus üks karjamõis, kolm küla, üks hajatalu, 217 1/2 dessatiini põllumaad, 5 49/60 dessatiini võsametsa (Buschland), 624 dessatiini soo- ja heinamaad, 7 dessatiini kasutamata maad. Kala püüti viiest järvest. Oli soid, metsa ehitus- ja küttepuude saamiseks, kaks vesiveskit, saeveski, väikene vanutustöökoda, söe- ja törvapõletus enda tarbeks. Talupoegkond te-

4 A.W.Hupel, Topographische Nachrichten von Lief- und Ehstland. III. Riga 1782. S. 501-505.

5 Ajaloomuuseum f.237 n.1 s.ü.176 Land-Rolle. .. 1792. Fol. 36 ja samas f.280 n.1 s.u.70 l. 1-9.

6 RAKA f.4187 n.1 s.ü.22046, 1.6-19, 22-35.

geles põllumajanduse ja loomakasvatusega.⁷

1818.a. Landrolle andmeil oli mõisa suurus endine, 1816.a. revisionil 247 meeshinge, Mõisa omanikuks sai Hermann v. Loewensteinri päranduse jagamisel 1816.a. lõpul⁸ Georg von Löwenstern.⁹

1823.a. tegi eelnevaga pandi- ja võimaliku ostulepingu kümne aasta peale 200000 dessinaatrubla suuruses Gustav von Rehbinder, kes oli abielus Sophie von Knorringiga.

A. 1833 läks mõis Elisabeth Rehbinderile, abielus v. Benc-kendorffile. Mõisal oli endiselt 12 adramaad ja 247 meeshinge. 1826. ja 1831.a. tulekahjud olid metsa tublisti hävitanud, kuid ehitus- ja küttepuid oli piisavalt. Mõisa sissetulekut suurendasid 6 kõrtsi: 4 Piibe ja 2 Voose tee ääres. Moisahooned olid kõik_puust_ehitatud ja mitte kõige paremas seisundis. Viinaköök oli kivist.

1858.a. sai Jäneda mõisa Hermann v. Benckendorff; 1881.a. tema poeg Alexander, kes selle kinkelepinguga andis a. 1910 oma pojale Johannile.⁹

Mõisale osteti juurde 1887.a. sootükk Rebaste-Saar 100 hõberubla eest C. v. Maydellilt.¹⁰

1844.a. paikkonna üldpilt¹¹ näitab (foto 2) rohkete kõrvalhoonetega (ca 20) mõisamaja Jänijõe ääres, suurt

7 Dobermann, Topographische Nachrichten von Esthland V. 1799. L. 101-102. Ajaloomuuseum KKO.

8 RAKA f.2486 n.1 s.ü.1202 l. 18-19.

9 Land-Rolle des Ehstländischen Gouvernement .. im J. 1818. Reval 1818. S. 38.

9 RAKA f.2486 n.1 s.u.1202 l.68, 83, 110-112.

10 RAKA f.4187 n.1 s.ü.22046 l.37-67.

11 RAKA f.854 n.4 s.ü.486.

veskijärve, ~~X~~ oosi Kallijärve äärestamas. Kallijärve lähe-dal oli juba siis karjamõis (Hoflage). võimalik, et oli juba ehitatud ka hilisem mantelkorstnaga jahimaja. Piibe maantee ääres asus kôrts (Tracteur ▲), Jäneda küla oli plaanil all paremal (Dorf Jendel).

Jäneda mõisa melioratsioonitöid kujutavale plaanile on märgitud mõisasüdame hoonestus 19. sajandi viimasel veerandil (foto 3).¹² Paremal on 1844.a. plaanile vastav härrastemaja, sellest vasemale 2 paralleelset suuremat abihoonet ja teised kaugemal, vasemal all paisjärve ääres (Stauung) ves-kikoht. Plaani järgi on paisjärvest paremale jääv ala kuvendatav (Drainage) ja ---- tingmärgiga uus jõesäng (neues Flussbett), mis ilmselt jäigi ainult projektile.

Jäneda mõisa kapitali kasvu eelmise sajandi lõpul demonstreerib kujukalt uue kivist viinavabriku plaan- arhitekt F. Modi töö Rakveres 1888. aasta augustist (foto 4 ja 5).

See on praegu säiliva viinavabriku esialgne variant, mil-lele lisandusid plaanil asuvate andmete kohaselt 1889.a.
2 1 nõudmised täiendavad. Vabrik valmis 1890. aastal.¹³

Selle lähemas naabruses asetsev mõisa abihoonete kompleks on läbimõeldud tihedusega planeeritud Piibe maanteelt mõisa härrastemaja viiva tee äärde. Need on kõik(stiilsed) soliidsed maakivist ehitised, mille akna- ja ukseavad on sakmelise telliskiviveerestusega. Teepoolne viina-vabriku vaade erineb vaid pisiasjades planeeritust (foto 6, vase-malt kolmas aken on ukseks muudetud korterite sisse ehit-

12 RAKA f.2486 n.3 s.ü.3144/1. Jendel.

13 RAKA f.33 n.3 s.ü.1807 l.10-11. Plaani juhatas lähkelt mulle kasutamiseks H.Gustavson.

missega). Mõisapoolsel küljel kôrgub võimas korsten. Välja arvatumud inetud väikesed kaasaegsed juurdeehitused on hõne üldjoontes säilitanud ilme, mis tal oli 50 aastat tagasi (autori mälestuste põhjal). Hoone skeemil 5.

Viinavabriku vastas üle tee (foto 5) on plaanil b-tähega märgitud hobusetall, praegu tuntud aidana. See pikk esinduslik hoone on paralleelne tõllakuuriga (foto 7, tõllakuuri ots paremal). Alumine korrus on maakivist, ülemine poolkorrus - omalajal heinte panipaik - telliskivist. Talli keskmise osa viilul asub praegugi teolistest söömavahetele kutsumise kell. Talli otstesse on ehitatud laiemad osad - töenäoliselt noorhobuste jaoks (foto 8 paremal uued puidust parasiitehitised, mis rikuvad esialgset arhitektuuri. Valemal tõllakuuri teine ots). Kuna viinavabriku plaanil ehitis koos esikülje haljastusega juba märgitud, võib hobusetalli dateerida enne 1888. aastat ehitatuks samuti nagu pikka tõllakuurigi (foto 9, plaanil c praegu kasutatav garaazina, kahjuks kaetud eterniidiga). Samuti kuuluvad lähedasse ehitusperioodi loomalaudad (plaanil foto 5, d-ga märgitud), mis moodustavad kolmest küljest suletud karjaaja. Neist on säilinud ainult d1, kuna d2 ja d3-st on pisut varemeid, d4 täiesti hävinud. Laut d-1 oli pool sajandit tagasi suur härjatall ja on sellisena praegu kasutusel (foto 10 vaade härberi juurde viiva tee poolt). Selle hoone teises otsas on värava kohal olevas süvendis aastaarv 1892 ja venekeelsed tähed III.D. Ilmselt on see laut hilisem kui karjaõue moodustavad väiksemad laudad (d2, d3, d4). Praegune kuju mitmeti ümber- ja juurdeehitatult, vajunud

roovitisega, eterniidiga kaetud. Sisemuselt tüüpiline läinud sajandi lõpu musterlaut. Selle asend praeguses teealustuses pärast uut kauplusemaja fotol 11. Laudast paremale endine tollakuur ja hobusetalli juurdeehitused. Laut on teest puutaraga eraldatud (skeemil 2, 3).

Kauplusehoone taga on säälinud veel üks vanem telliskivist laudahoone, mille hoovipoolse viilu all on ^{Niivedi} ~~sees~~ ^{sees} "1907. *Empoumeng III. Donnouebz*". (foto 12, skeemil 1). Niisiis on sama ehitusmeistri poolt püstitatud kaks hoonet: ülalvaadeldud härjatall d1 (1892, ~~III.~~ D.) ja 1907 püstitatud kivihoone, mis on eelmisega paralleelne asendilt. Sama kompleksi juurde on lisandunud ilmselt käesoleva sajandi algul möisapoolsale küljele viinavabriku lähedusse kaks kiviehitist: sepikoda (foto 13, skeemil 6) ja valitsejamaja (skeemil 7). Sepikoda võiks olla varasem, sest see on maakivist ehitatud ning välimuselt kooskõlas teiste läinud sajandi lõpu möisaehitistega (praegu eterniitkatusega). Valitsejamaja on kahekorruseline, mille kummalegi küljele on külge ehitatud puitelamud (foto 14). Sepikojapoolne kulg lõppes 20-ndail eastail kena klaasverandaga (foto madal illuta hoonelõpetus), kuna teisel pool tellismaja oli möisamoona kate ühekorruseline pikk elumaja (foto 19 paremal enne suuri puid). Moonakamaja pikem osa lõppes laude juures (skeemil 8) ja selle ning viinavabriku vahelise õue keskel oli juba 1920.a. puust kaalukoda (foto 15, skeemil 9) heinakoormate kaalumiseks.

Kõiki eelnimetatud ehitisi seob ühine koht, kus suurem osa neist on planeeritud otstarbekalt kasutatavatena tööprotsesse arvestava möistlikkusega.

Jäneda mõisa omanikud viisid oma majapidamise osava juhtimise ja katsetamise abil kõrgele, pakkudes eeskujу ka ümbruskonnale.^{13a} Nad tegelesid edukalt karjakasvatamisega ning esinesid näitustel Tallinnas. 1893.a. sai A. v. Benckendorff suure hõbemedali piimakarja ja väikese hõbemedali härja nr. 98 eest (Breitenburger=Stier). Samuti pronks-medali ja kiitusekirja.¹⁴

Jänedale oli asutatud ka vihmaveevaatluse-koht - Regenstation - nr. 177, mille post käis 1890 Charlottenhofi (Aegviidu) raudteejaama kaudu. Vaatlejaks oli R. Malim.¹⁵

Käesoleva sajandi esimesel kümnenil oli mõisal ka terve hulk ettevõtteid: aurujõul tegutsev meierei ja saeveski, veejõul töötav sindlilõikus (saekaater) ja jahuveski koos villakraasimise ja -ketrusega, telliselööv, lubaja ja tõrvaahi enda tarbeks, aurujõul töötav viinavabrik.

Peale selle hobuse-, sarvloomakasvatus (Breitenburgerid), seakasvatus (Yorkshire), lambakasvatus ja kalakasvatus (forellid).¹⁶ Kuigi 18. sajandi lõpu Järvanaal oli ligi 100 mõisat, neist enamik hästi välja ehitatud (H. Bientes-tamm, Geographischer Abriss ... der Gouvernements Ehst-, Liv- und Kurland. Riga 1826), on praegu ehitismälestisena kaitse all vaid kaheksa mõisamaja või -ansamblit: Aruküla, Kirna, Jäneda, Norra, Purdi, Roosna-Alliku, Sargvere ja Seidla.¹⁶ Jäneda kaitsealustest objektidest järgmised:

^{13a} K. Liideman, Põllumajanduslik katseasjandus. Koguteos Eesti. lk. 425-437.

¹⁴ RAKA f.1185 n.1 s.u.523 l.235. Prämierungliste der estlandischen landwirthschaftlichen Ausstellung zu Reval; Juni 1893.

¹⁵ RAKA f.1185 n.1 s.ü.679 l.2.

¹⁶ Adolf Richters Baltische Verkehrs- und Adressbücher. B. 3. Estland. Riga 1913. lk. 393.

^{16a} Paide rajoonis. Tartu 1972. lk. 150. K. Üpruse artikkel.

391 mõisahoone pargiga 1913-15.a., 392. mõisa kõrvalhooned 19. sajandist, 393. mõisa vesiveski 19. sajandist.¹⁷

Tallinnas avati 16. oktoobril 1918.a. Põhja-Eesti Põllutöökeskkool, mis aprillikuul 1921.a. viidi üle Jänedale.

1928.a. lõpust sai see nimetuse Jäneda Põllutöökeskkool ja üle kuuekordse nimedevahetuse tegutseb 1964. aastast alates seal Jäneda Sovhoostehnikum. Selle õppeaeg on praegu 3,5 aastat. Lõpetajate hulka kuulub terve rida praeguses põllumajanduses tuntud isikuid (Ü.Läänenemets, A.Mõlder, A.Rüütel, A.Sau jpt.), õppinud oli seal 1968. aastani üle 1300 noore.¹⁸

Mõisa riigistamisel 1920.a. loetleti Jäneda mõisas hooneid: sepapada, puutöötuba, meierei, saeveski, telliskivi- ja viinavabrik, seatall, lahimaja (=tapamaja), pesukoök. Omanik Paul v. Benkendorff elas mõisas, hiljem Tallinnas. 2.X 1920 anti aktiga mõisast üle Põhja-Eesti Põllutöökeskkooli jacks elusat (hobused, veised, sead) ja eluta põllumajanduslikku inventari, hooneid ja saadusi 857 860 marga ja 30 penni väärtuses. Mõisast 1,5 km oli raudteele tehtud uus peatus - Jäneda pooljaam (vist 1922).¹⁹

Jänedal oli koolile soodne kapitaalsete ehituste rohkus, õppeasutusele sobiv härrastemaja, mitmekesine loodus, kalatiigid ja raudtee lächedus. Väiksemad ümberehitused härrastemajas - klassiruumides vaheseinte kõrvaldamine - ja

17 ENSV territooriumil asuvate riiklike kaitse alla kuuluvate vabariiklike tahtsusega arhitektuurimalestiste nimikiri (1973.a. Eesti NSV MN määruse nr.346 juurde).

18 Jäneda 1918-1968. Tallinn 1968 lk. 1-30.

19 ORKA f.58 n.6 s.ü.482.

endiste lambalautade õpilaste eluruumideks ümberehitamine andsid kohe kasutatavaid ruume.²⁰

Mõisa uus telliskivist harrastemaja ehitati aastail 1913-1915.²¹ Kohapealt saadud andmeil poleb 2.mail 1902.a. ära mõisa endine puust harrastemaja koos 13-ne kôrvalhoo-nega. Selle puuhäärberi asukoht oli praeguse lossi lähedu-ses. Mõisnik kolis ~~z~~ uue elamu valmis-saamiseni (1902-1915)

Kaali järve ääres olevasse jahimajja (praegu asub selles Jäneda algkool.) Pärast maaseaduse vastuvõtmist 10.X1919.a. ja mõisa kivielamu võõrandamist, elasid Benckendorfid seal suveti, talviti Tallinnas.

Lossi ehitamiseks pöletati telliskive kohapeal Rehes-saares. Mõis ehitatud esmalt ühekordsena, kui aga Hans Benkendorff abiellunud, siis alates 1916.a. ehitatud peale teine korrus ja tornid. Rahvajutu järgi jäanudki loss pooleli 1919. aastal. Müüriladujaks olnud venelased.

See on praeguse Jäneda Sovhoos-tehnikumi peahoone. 1922.a. toimus mõisahoonete ümberehitamine ins. arh. Soansi eelar-ve järgi.²² 1922/23.a. kooliaasta algus hilineski käimas-oleva ehituse töttu.²³

A. 1920-1923 ehitati õpetajate korterid ja 2 õpilaste ühis-elamut, ümber tehti triiphoone, puukaev, elektriliin seati

20 Berta Tomasson, Ambla kihelkonna ajaloolise tradit-siooni aruanne. 1930. KM KO Ef 8533.

21 H. Joonuks, Paide rajoon. Tallinn 1973. lk. 5.

22 ORKA f.1648 n.3 s.ü.261 l.35-39.

23 ORKA f.1648 n.3 s.ü.263 l.152^a.

sisse²⁴, ehitati saun ja vegetatsioonijaam.²⁵ Meteoroloogilisi vaatlusi alustati kohapeal 1922. aastal.²⁶

Praegu on Jäneda Sovhoostehnikumi peahoone, endine mõisamaja (loss), väliselt heas seisundis (skeemil 10, fotod 16, 17, 18). Kõrgemate osade (alates II korrusest) tellis on pisut heledam esimese korruse omast. Rõovidele laotud vanad katusekivid on puhastatud samblast ja kogunenud prahist veejoa abil. Parempoolse majaosa kõige madalam katust on äsja kaetud uute katusekividega.* Juba ehitamise ajal on tsementkivist katusekivide^{26a} vahel paigutatud klaas-kattekive, et anda valgust pööningule nagu näit. Olustvere mõisamajas (Viimase tumedatest glasuuritud telliskividest katuses on neljakaupa klaaskive).

Jäneda mõisa ehitusajale vastavalt on peahoone välisilmes valdavalt juugendstiilile omaseid elemente (ukse-akna kujundus), mis esinevad kõrvuti eklektitsismile iseloomustavate romaanriku stiili motiividega. (tornid, raske rinnaatis, sakmeline viil, ümaraknad). Kõik need komponendid suunduvad üheks tervikuks tänu kvaliteetsetele ehitusmaterjalile ja hoolsale tööle. Kahtlemata on selle suhteliselt väikese lossi mõjuvõimsuse üheks põhjuseks hästi valitud koht Jänijõe poole langeva profiiliga (foto 18).

Jäneda mõisahoone kenale välisvaatele ei vasta inter-

24 ORKA f.1648 n.3 s.ü.263 l.152/1.

25 " " " s.ü.261 l.38-39.

26 " " " 1.81.

* Andmed Jäneda sovhoos-tehnikumi juhatajalt.

26^a ORKA f.1648 n.4 s.ü.1602 l.21p.

12

jõör. See on alates 20-ndate aastate algusest allunud pal-judele ümberehitustele²⁷, mille tagajärjel praegune sise-mus on lihtne, rangelt utilitaarsetele nõudmistele vasta-va suunitlusega.

Alumise korruse suure kaarukse taga (foto 19) olevas eeskojas on vasemas nurgas loetav ümarahju ase. Vestibüü-lis vasemal asub üks vähestest säilinud vanadest küttekol-letest (üldse 3 tk.), nimelt juugendstiilne ainulaadne ka-min (foto 21). Helepruunid punakaspruuninga täpitatud kah-lid annavad suurevormilisele kaminale, mis lõpeb ülaosa simsi all reljeefse friisiga, omapärase ilme. Friisil on lillornament: varre otsas vaataja poole avatud 8-leheline õis ja selle ümber korrapäraselt kaarduvad võilille-lehti meenutavad topeltlehed. Friisi alumine osa on lainja kujun-dusega.

Kuna majas on keskküte sisse seatud, pole saalis ega mujal ahje säilitatud kui vaid alumise korruse parempoolses toas olev eklektiline nurgaahi värviliseks maalitud kahlitega (foto 22) ja ülakorrusel valge glasuурpottidest ahi. Gab-riidi poolest on alumisel korrusel vist ainsana täiesti muut-matuks jäänud vasemat kätt asuv veranda ja vestibüülist tei-sele korrusele viiv puittrepp.²⁸ (foto 20, 21). Saal on ühendatud tagumise otsaruumiiga, mis praegu on kasutusel la-vana. Paremat kätt asuv endine koolijuhataja korter (foto 25) näib vastavat praegusele ruumijaotusele, välja arvatud õuepoolsetest ruumidest ära lõigatud lai koridor, mis on

27 1920-1923 ORKA f.1648 n.3 s.ü.263 l.151, 152^a.

28 ORKA f.1648 n.1 s.ü.1589 l.27.

viimastel aastatel tehtud selleks, et avardada ruumi publikule saalis toimuvate etenduste vaheajal. Koridori pandi uus kiviparkett, kuna teiste ruumide endine põrand oli puitparketist. Koridori lõpus paremal on säilinud teine trepikoda, koos selle kõrval, maja otsas asuvate ruumidega (foto 22, nr. 12, 13, 15, 17). Peahoone koridorides oli profileeritud laudadest 1,5 m kõrgune paneel.^{28a}

Teisel korrusel olid ruumid ümber ehitatud klassiruumideks.²⁹ Ülal on ruumide vahel kulgev koridor algne (foto 26). Praegu on kaks jõepoolset ruumi koolidirektori ja sekretäri käsutuses: need on uue vaheseinaga eraldatud (endi-sest suurimast klassist - plaanil 4 - on tehtud kaks ruumi). II korrusel ahje pole, välja arvatud torniga toa valge kahelahi. Sisekaunistustest on osalt alles tubade algset mõõtu märgistav laekarniis. Armatuuride asukohtadel olnud lae papprosetid (foto 27) on 70-ndail aastail maha võetud, samuti kinni pandud koridoridesse viivate uste väikeseruudulised valgmikud. Endistest ustest on alles ainult vestibülli viiv ja II korrusel sisekoridori oma (fotod 20, 28, asukoht foto 23 punasega märgitud). Endised valged uksed on asendatud tammepuust kilpustega.

Niisiis on lossihoone välisdetailid: aknad, uksed, trepid, mitmel tasandil asuvad rõdud ja tornikesed need, mis jätavad valdava mulje kogu ehitise iseloomust. Selle asukoha-valik koos tornidega toetab kõrgusse pürgivat tendentsi, sest ehitusplatsi maapinna langus jõepoolsel lääne-küljel töstab eriti esile selle külje (kalju) lossilikkust

28a ORKA f.1648 n.4 s.u.1602 l.21p.

29 ORKA f.1648 n.4 s.ü.1589 l.28.

(vaade foto 16).

Lossi esikülg on Piibe maanteelt sissekeerava tee lõpppunktiks. Selle tee algul asusid juba eelnevalt vaadeldud, enamuses 19.sajandisse kuuluvad majandushooned (skeemil 1-9). Neid lahutab ojake mõisa peahoone juures asetsevaid abihooneist. Vanimaks neist võib pidada omanäolist aita, mis asub lossi vahetus läheduses, vasemat kätt sissesõiduteest (foto 29, skeemil 11). Praegu on selles postkontor. (Aita peetakse ekslikult varasemaks hobusetalliks). Hoone ehitusaeg võiks olla käesoleva sajandi alguskümnendeil. Selle uusgootika-juugendstiili segu jätab eklektilise üldmulje. Välisuste käepidemed on juugendlikud (foto 30). Interjöör on täiesti ümber ehitatud.

Põllutoökeskkooli toomisega Jänedale tekkis vajadus mitmesuguste selle profiilile vastavate abihoonete järgi. 20-ndail aastail ehitati kaks ühiselumaja (skeemil 15 ja 15A-) õpilaste jaoks (fotod 31-35, millistest hiljem ühte veel laiendati (foto 34,35),

uus kasvuhoone ja selle juurdeehitis (foto 36), sigala ja mesila (foto 37, 38),

aiamaja koos triiphoonega (foto 39)

valitseja elumaja (foto 40) projekt 1926.a.

noorkarja karjalauda ümberehitus 1931.a. (foto 41, 42)³⁰

turbinihoone ja pais (foto 43, 44) 1931.a.

Viimane
See hoone on praegugi alles (foto 45, skeemil 13), ainult mitte enam püstlaudkattega, vaid krohvituna.

1928.a. esitati projekt mõisa Kaalijärve ja Veskijärve ühendava kanali kordaseadmiseks.³¹

30 ORKA f.1648 n.4 s.ü.1589 1.68

31 ORKA f.1648 n.4 s.ü.1602 1.6,7,8,10,18,19,33,120,125;
f.1648 n.4 s.ü.1589 1.26.

Kõigist eeltoodud projektidest nähtub kooli vajaduste hulk ning nende täitmise tolleaegsete olude ulatuses.

Mõningad mõisa abihooned minetasid oma esialgse ots tarbe: nii ehitati lossist põhjasuunas asuvast lambalaudast ühiselamu (skeemil 15), mis Teises Maailmasõjas hävis. Uuesti ülesehitatuna (foto 46) on see praegu kahekorruseline maja, kus asub 1951. aastast³² kooli söökla-internaat. Selle algne ühekordsus on nähtav hoone rusteeritud nurkades. On alles ka veel endine puutöökoda (foto 47, skeemil 12), mille välimus on kaasaegsustatud, sisemus võimlaks ümber ehitatud. Muud hooned on endise häärberi lähedale ehitatud 60-ndail aastail. Need on 2 kaheksakorterilist elamut, üks 140-kohaline ühiselamu, tsentraalkatlamaja, noorkarja laut 160 loomale, kaalukoda, 12-korteriline elamu, garaaž-töökoda ja väetisekuur³³ (kõik uusehitused skeemil 18). Tähtsaim uusehitus on kooli vastne peakorpus, millele pandi 16.okt. 1968.a. nurgakivi ja mis on klaaskoridoriga ühendatud vana mõisahoonega (skeemil 10). Selle projekt on arhit. V. Bor meistrilt. Lisaks sellele on veskipaisjärve äärde praegu ehitamisel veel üks spordihonne ja õppekorpus (foto 48 üldvaade uutele ehitistele vanaveski poolt.) Kogu uusehitis on pindalalt mitu korda suurem vanast lossist ja erineb oma funktsionalistliku lahenduse poolest teravalt endisest mõisahoonest. Kahjuks on see omalaadselt huvitav, spetsiaalselt kooli vajadusteks planeeritud uus ehitistekompleks asetatud liiga vana hoone lähedusse ja asjatult on majad klaaskori-

³² L.Thalberg, Jäneda sovhoostehnikumi ajaloost. Tartu 1967 (NSVL ajaloo kateeder, diplomitoo inv.nr.2009). Foto 6.

³³ Jäneda 1918-1968. Tallinn 1968.

doriga ühendatud (selle asemel, et teha ühenduskaik keldri kaudu). Kumbki hoone eraldi oleks paremini mõjule pääsenud kui iseseisev ning erineva iseloomuga arhitektuurisuuna esindaja. Väikegi vahemaa võimaldanuks istutada puid, nii et häärber jäanuks tervikliku pargi keskele (foto 49, 50). Mõnevõrra kalgina mõjuvad uue korpuse suured valgekslubatud seinapinnad, mis annavad sellele mitte esindusliku koolimaja vaid mingi utilitaarse tarbehitise ilme (foto 51). Huvitava lõpetuse moodustab uus saal (fotol vasemal) oma betoonkoorik-laega ning omapärase sisekujundusega.

Vana Jäneda mõisale kuulusid veel mõned tolleaegse majapidamisega tihedalt seotud ehitised. Need on veski ja jahimaja.

Jäneda Vanaveski (foto 52, skeemil 16) on töenäoselt 18. sajandisse tagasi ulatuv ehitis.³⁴ Käesoleva sajandi alguskünnendil on seda mainitud kui "Mahlmühle mit Wasserbetrieb, verbunden mit Wolltockerei und -spinnerei" (Jahvatus-vesiveski koos villakraasimise ja -ketrusega).³⁵ 1922.a. oli Vanaveski renditud 25 aastaks Kaarel Valdmannile, kes tegi seal kapitaalremondi, seades sisse vesiturbiini.³⁶ Praegune veskihoone on vesistu laiendamise tõttu jäanud üsna lagedale (foto 53). Endine veski eest kulgev tee on hooletusse jäanud uue tee tegemise tõttu hoonest

34 Dobermann, Topographische Nachrichten von Esthland. V koide, 1799. Jerwscher Kreis lk. 101, 102 "Jendell .. zwey Wassermühlen".

35 A.Richters Baltische Verkehrs- und Adressbücher. B. 3. Estland, Riga 1913. S. 393.

36 ORKA f.1648 n.3 s.u.261 l.79. Vesiveski foto..1921.a. on TRÜ üliõpilase L.Thalbergi diplomitoos "Janeda sovhoostehnikumi ajaloost". Tartu 1967. Foto 2.

teisele poole (tagaküljele). Seejuures on ära lõigatud loodusliku vallseljaku ots. Veski ümbrus jätab praegu tarbeehitise ekspluateerimise kaine ja hooldamatu mulje. Ka hoonne enda heakorrastusele pole mingit rõhku pandud.

Mõisnike Jahimaja Kaali järve ääres (skeemil 17) on kohapealseil andmeil ehitatud 1873. aastal ja selles elasid mõisnikud pidevalt pärast 1902.a., mil nende puust häärber koos tosina körvalhoonega oli langenud tuleroaks juhuliku sädeme tõttu. Arvatavasti tehti perioodi jooksul kuni uue mõisahoone (lossi) valmimiseni 1915. aastal väkestvõitutu mantelkorstnaga ¹ jahimajas (foto 56) mõned juurdeehitisid lahedadamate olmetingimuste saamiseks (foto 54). Selle praegu üsna sopilise põhiplaaniga majakese järvepoolne klaasveranda on üsna hiline (foto 55 vasemal põõsate taga). Pärast 1919.a., mil loss võõrandati, elasid Benkendorffid uuesti suveti jahimajakeses. Hans Benkendorfi abikaasa, tsaarikindrali tütar Maria Zakrevskaja, teises abielus Budberg, oli Itaalias olnud Maksim Gorki sekretär ja tõlkinud H.Wellsi töid itaalia ja prantsuse keelde. H.G.Wellsi külastäigul Eestisse peatus kirjanik Jānedal 1934.a., suvitades Kalijärve ääres M.Zakrevskaja-Budbergi maakodus.³⁷

1825.a. asutatud Jānedala algkoolil oli ait, laut ja magasiait, mis 1869.a. vastastikusse tulekindlusse üles võetuna olid puumajad, kas õlgede või laudadega kaetud.
 1876.a. muretseti koolimajale orel (s.o. ilmselt harmonium).
 1887.a. ehitati uuesti üles koolimaja körvalhooned, mis

37 Paide rajoonis. H.Upruse artikkel. Tartu, 1972. Lk. 150-203.

olid sellega ühe katuse all (mõõtudega 10 sülda 4 jalga x x 3 sülda 1 jalga, kõrgus 8 jalga).³⁸ 1901.a. alates asus kool Laudlas ja 1942.a. paigutati endisse jahimajja Jänedal, kus töötab praeguseni.³⁹

Kokkuvõttes tuleb tunnistada, et Jänedal mõisa loss ja selle 19. sajandisse kuuluvad kõrvalhooned on käesoleval ajal üsna meeldivalt korrastatud. Sovhoostehnikumi olemasolu on põhjustanud ka silmapaistva uue õppahoone ja saali ülesehitamise ning kogu ümbruse uestiplaneerimise.

Mõisatest kunagi rikka Järvamaa praegu kaitse all olevad härrastemajad või -ansamblid moodustavad väikese osa sellest, mis seal varem oli. Endisest ligi 100 mõisast on praegu riikliku kaitse all vaid kahekse: Aruküla, Kirna, Jänedal, Norra, Purdi, Roosna-Alliku, Sargvere ja Seidla. Neist jätab Jänedal eriti korrastatud ning hooldatud mulje.

Jugendstiilis mõisa elumaja valmis 1915.a. ja selle välisilme hea säilivusaste oleneb 1921.a. sinna paigutatud põllumajandusliku keskõppeasutuse pidevast hoolest, mis kestab tänaseni. Kahjuks on sama kasutusotstarve tingitud algsete interjööride pideva ümberehitamise ja nende sisekujunduslike detailide hävimise. Viimastest on säilinud vaid vestibülli puittrepp, kolm ust, mõned laekarniisid, üksik laerosett (pappalusel), juugendstiilis kamin ja kaks ahju. Kahjuks on ka vana lossiga klaasgaleriiga ühendatud uus sovhoostehnikumi hoonetekompleks (arhit. V. Bormeister)

38 RAKA f.2915 n.1 s.ü.1 l.4, 11-14, 49-53.

39 M.Raid matkaraja kirjeldus "Rõhja-Kõrvemaa matkarajad" Eesti Metsakorralduse Keskuse Arhiiv. Tln. 1977.

liiga lähedal sellele. Eraldi jätnuks uuski terviklikuma kogumulje.

Tihedalt-kompaktse ja läbimõeldud planeeringuga majandushoonestik moodustab Jänedal 19. sajandi lõpule tüüpilise mõisa abihoonete ansamblit. Soliidne ehitusmaterjal - maa-kivi - sai korrapärased veerestused telliskivinurkade, akna- ja uksepiitade abil. Fikseeritud ehitusaeg esineb ainult mõnedel hoonetel, kuid plaanide ja andmete alusel on põhjust suuremat osa majandusehitistest paigutada läinud sajandi neljandassee veerandisse. Viinavabrik valmis 1890 (plaan arh. F. Modi), kaks lauta ühise ehitusmeistri poolt valmis-ehitatuna (T. Dolgošov) - 1892. ja 1907.a. Kahekünnendatesse aastatesse võiks paigutada hobusetalli (sk. 4), tõllakuuri (3) ja kunagi karjaaja moodustanud loomalaudad. Selle sajandi algusesse valitsejamaja (7) ja lossi lähimas naabruses asuva gotiseeriva juugendehitise - aida (11).

Kõigi nende hoonete eripära on kahjuks vähendatud eterniitkatustega.

Kaugemast mõisa ümbrusest on tähelepandavam ehitis 19. sajandi Vanaveski, mille endine järv on nüüd paisutatud suureks lossi alla ulatuvaks veekoguks. Jäneda pargiansamblis on vetel vaheldusrikkust ja elustavust lisav osa koos (kaar)sildade, luigemajade ja taoliste arhitektuuri väike-vormidega. Elusast loodusest on traditsiooniliselt kestnud luikede, sinikael-partide ja vikerforellide hooldus. Juba põllutöökooli algaastail oli selle kasutada järvi (Purges-ti, Sisaliku, Urbukse, Ahvena) kalakasvatuse sisseseadmi-

seks.⁴⁰ Kalijärve lähedusse ehitati 1873.a. mõisnike mantelkorstnaga jahimaja, mida praegu kasutab Jäneda algkool. Jäneda koolist on tulnud kuni 1970. aastani ligi poolteist-tuhat lõpetanut, nende hulgas ülevabariiklikult tuntud teadlasi (A.Rüütel, A.Mölder, A.Sau pt.). Õpetajaist eriti teenekas oli doktor A.Miljan, kes alates 1928.a. juhtis kooli üle aastakümne.⁴¹ Nõukogude-perioodil on kohapeale ehitatud (alates 1965.a.) mõnikümmend uut hoonet sovhoostehnikumi tarbeks (skeemil 18) nagu kaks kaheksakorterilist elamut, 140-kohaline ühiselamu, tsentraalkatlamaja, noorkarja laut (160 loomale), kaalukoda, 12-korteriline elamu, garaaz-töökoda. Uuele õppekorpusele pandi nurgakivi 16. oktoobril 1968.a.⁴¹ See valmis 1974.

Üleliidulises Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50-ndale aastapäeval pühendatud võistluses paremini heakorrastatud sovhoosi- või kolhoosiasula nimele tuli Jäneda sovhoostehnikum III kohale.⁴²

Jäneda looduse mitmekesisus ja vaheldusrikkus avaldub ka Jäneda-Aegviidu vallseljakute olemasolus. 1937.a. avastati Kalijärve lächedal muinaslinnus, Paide rajooni ainus kindel linnamägi I a. tuhande lõpust või II algusest.⁴³

Jäneda mõisa ja selles asuva õppeasutuse ajalugu tutvustab sovhoostehnikumi, vana lossi allkorrusel asuv muuseum.

40 ORKA f.1648 n.3 s.ü.261 l.75

41 J.Eilart, Kultuurilooline Järvamaa. Paide rajoonis, Tartu 1972. lk. 202 jj.

42 Jäneda 1918-1968. Tallinn 1968 L.1-30.

43 Kas Tunned maad. Tallinn 1965. lk. 183-185.

Sellega olid seotud mitmete meie kirjanike nimed (õpilase-
na Juhan Smuul, õpetajana Veera Saar, Anna Paas).

Eriti meeldiv on tödeda Jäneda sovhoostehnikumi püüdu
säilitada kõike stiilset vana, et seda kasutada kasvava
nooruse esteetilise meelsuse kujunemisel.

N. Raud,

II 1977

I Jäneda mõisa skeem 1977. Koostas O.Suuder

F O T O D

1. Plaan "Jendel uti Jerfwen och Ampel sockn" /17.saj.lopp/
RAKA f.1 n.2 s.ü.CIV-145 l.1.
2. Plaan "Kirchspiel Ampel Gut Jendel" 1844.
RAKA f.854 n.4 s.ü.486 l.1.
3. Plaan "Meliorationsakte des Gutes Jendel" 1888-1914.
RAKA f.2486 n.3 s.ü.3144.
- 4.,5. Jäneda viinavabriku plaan 1888, arhit. F.Modi.
RAKA f.33 n.3 s.ü.1807 l.10-11.
6. Jäneda viinavabriku hoone teepoolne j kulg.
7. Endine hobusetall, nüüd ait. Keskosa.
8. Endise hobusetalli teeäärne kulg.
9. Endine tollakuur, nüüd garaaž.
10. Härjatall, ehitatud 1892. Teeäärne kulg.
11. Mõisa abihoonete-grupp: keskel härjatall, paremal tollakuur ja hobusetalli juurdeehitised.
12. Vana laut keskel, ehitatud 1907 (T.Dolgošov). Vasemal uus poehoone.
13. Sepikoja tagakulg.
14. Sepikoda ja valitsejamaja lossi poolt.
15. Moonakamaja kõrgema valitsejamajaga. Platsi keskel kaalukoda.
16. Jäneda loss, praegune sovhoostehnikum, ehitatud 1913-15. Esikulg (idakulg).

17. Lõunakülg.
18. Lääne- ehk tagakülg.
19. Peauks.
20. Vestibüüli viiv siseuks.
21. Vestibüüli juugendstiilis kamin.
22. Ahi alumisel korrusel.
23. Vestibüüli trepp.
24. Trepri treitud pulgandid.
25. I korruse plaan pärast ümberehitamist 20.-ndate a. algul.
ORKA f. 1648 n.4 s.ü. 1589 l.27.
26. II korruse plaan pärast ümberehitamist 20-ndate a. algul.
ORKA f. 1648 n.4 s.ü. 1589 l.28.
27. Laerosett lossi eeskojas.
28. Endine tahveluks teisel korrusel.
29. Mõisa ait, nüüd postkontor.
30. Aida välisuks.
31. Põhja-Eesti Põllutöökeskooli ühiselumaja nr.1 projekt.
ORKA f. 1648 n.4 s.ü. 1602 l.8.
- 32., 33. Põllutöökeskooli ühiselumaja nr.2 projekt.
ORKA f. 1648 n.4 s.ü. 1602 l.6.
- 34., 35. Põllutöökeskooli ühiselumaja nr.2 projekt.
ORKA f. 1648 n.4 s.ü. 1602 l.26
36. Põhja-Eesti Põllutöökeskkooli uue kasvuhooone juurdeehitlus 1930.a.
ORKA f. 1648 n.4 s.ü. 1602 l.18.
- 37., 38. Põhja-Eesti Põllutöökeskkooli sigala ja mesila projekt.
ORKA f. 1648 n.4 s.ü. 1602 l.19.

- 24
39. Põhja-Eesti Pöllutöökeskkooli aiamaja.
ORKA f.1648 n.4 s.ü.1602 l.7.
40. Jäneda mõisa valitseja elumaja II korra plaan 1926.a.
ORKA f.1648. n.4 s.ü.1602 l.120.
- 41.,42. Jäneda mõisa noorkarja karjalauda ümberehitamise kavand 1931.a.
ORKA f. 1648 n.4 s.ü.1602 l.125.
- 43.,44. Jäneda Pöllutöökeskkooli turbiinihoone ja paisu projekt 1931.a.
ORKA f.1648 n.4 s.ü.1602 l.33.
45. Endine turbiinihoone.
46. Sööklahoone endise lambalauda kohal.
47. Endine puutöökoda, nüüd võimla.
48. Sovhooctehnikumi hoonetekompleks Vanaveski poolelt.
49. Arhitekt V.Bormeistri tehnikumihooone ülevaade.
50. Osa uusehitisest koos endise mõisahoonega.
51. Osa uusehitisest vaatega põhja poole.
52. Jäneda Vanaveski maastikus.
53. Jäneda Vanaveski hoone.
54. Jäneda algkool, varem mõisnike jahimaja.
55. Algkool Kaali järve poolt.
56. Algkooli mantelkorsten pööningul.

Fotod 6-24, 27-30, 45-56 tehtud 1977.a. juunis

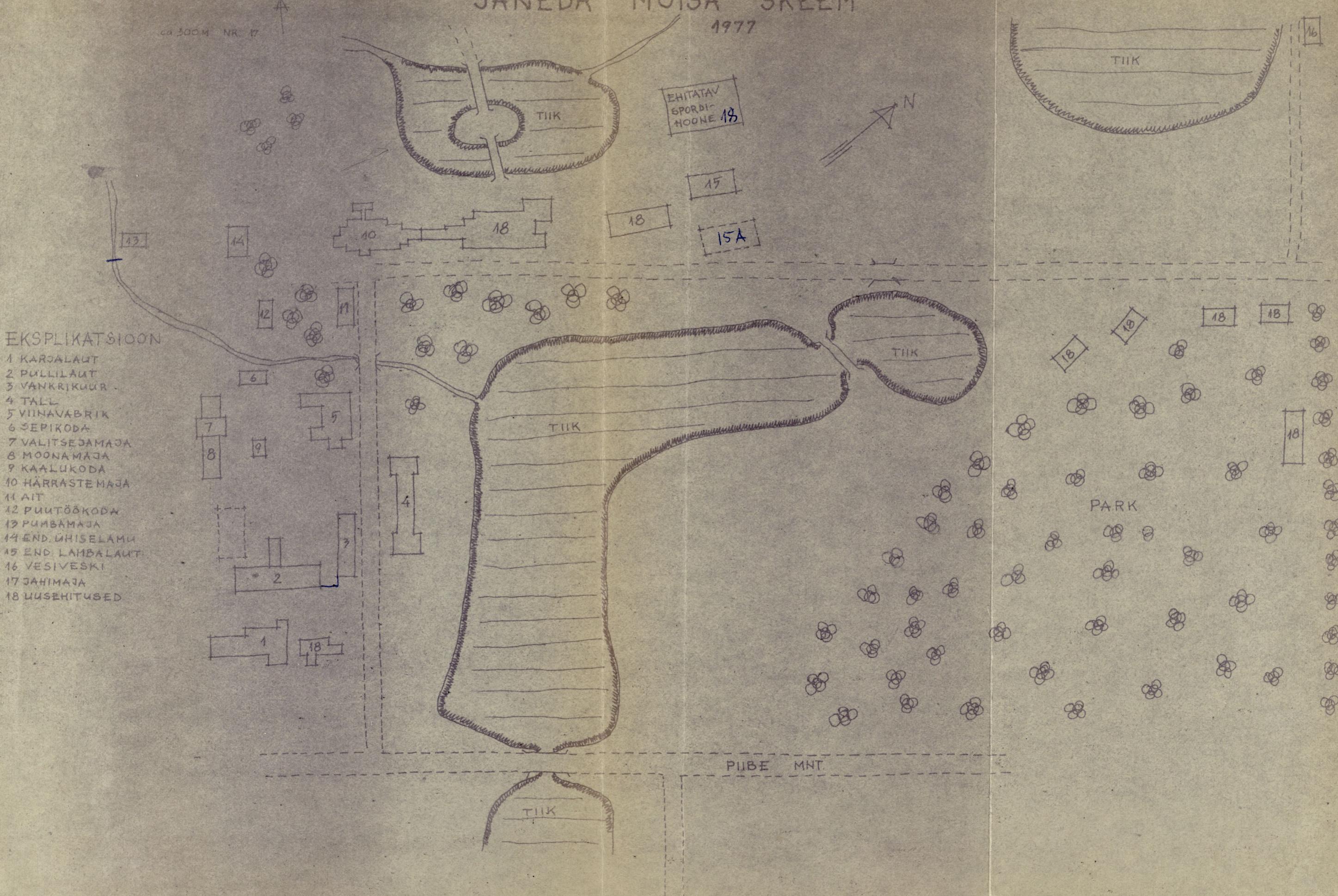
Olev Suuderi poolt.

JÄNEDA MŌISA SKEEM

25

ca 300m NR 17

1977

KOOSTAS O. SUUDER

A. Jendelkay zufol. T. Befreiung: 21 10.
t. zuf. ~~zuf.~~ 66 $\frac{1}{2}$ - 20
5. Jendelkay zufol. P. 57 $\frac{3}{4}$ - 6 20

12:

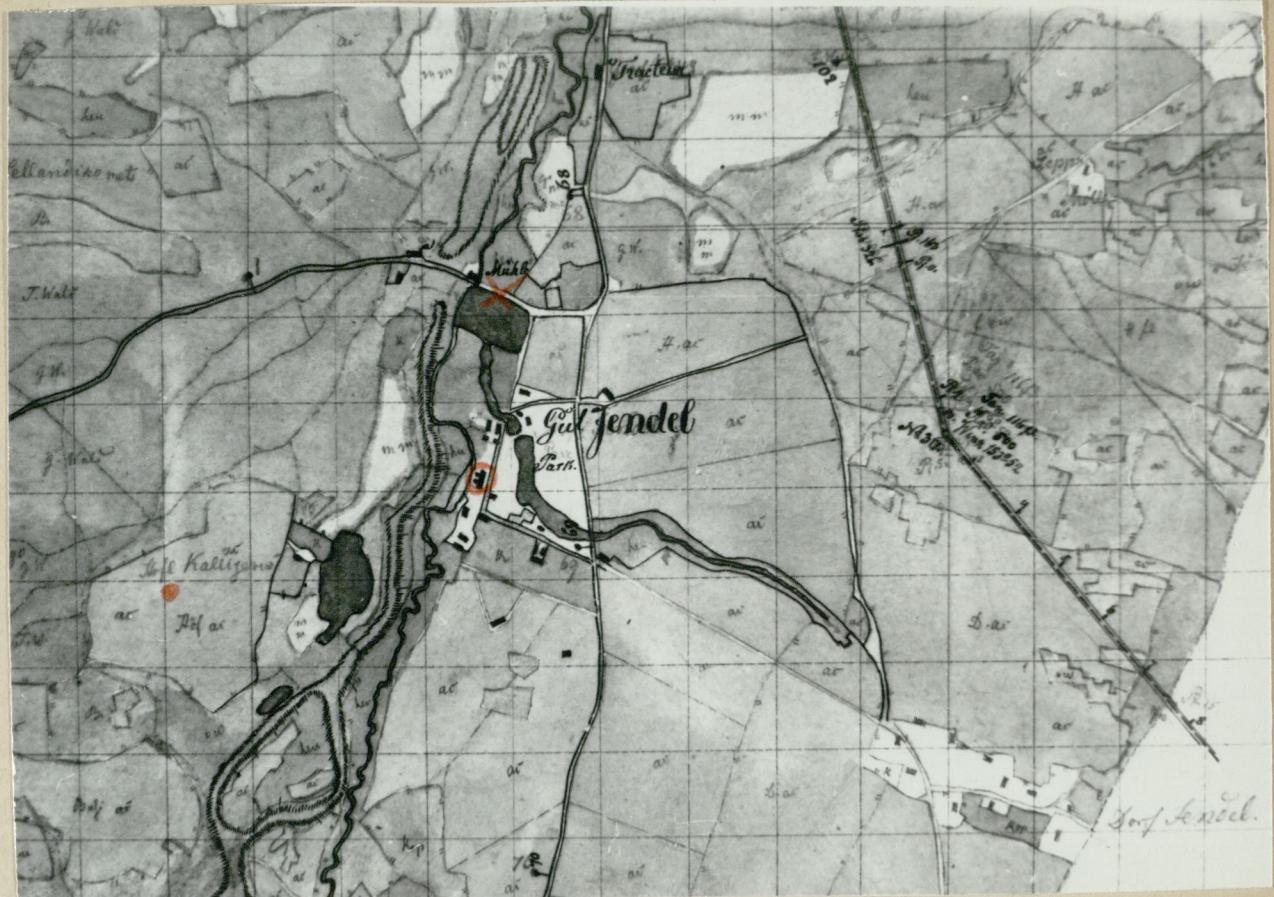
35

卷之三

Jenel bygde Fredfjord. 10x hund r. 157. Delt till åtta inom
grundgårdens form med hufvud av borggård 204.
Kundelbygd 30x100. 1:40. 2. 67. Nöfverbygd af kyrkogård.

1

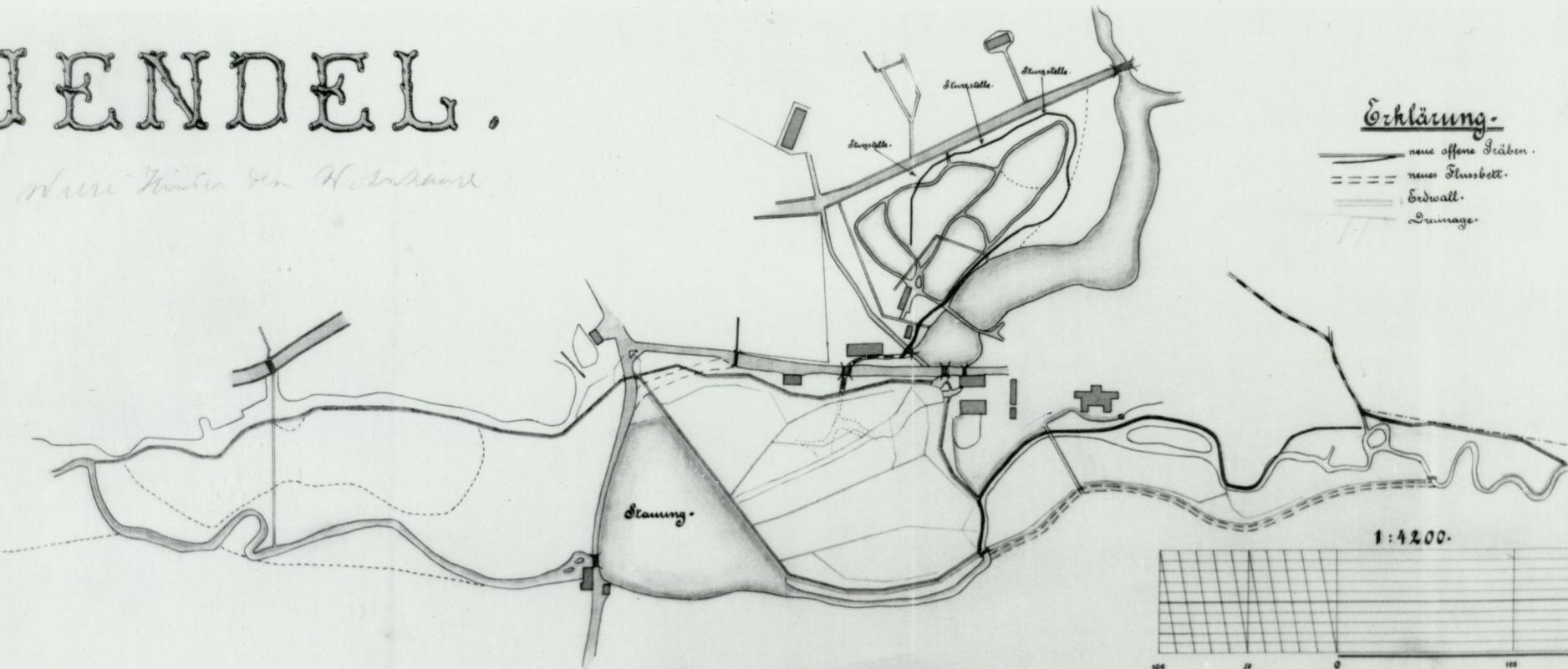

2

JENDEL.

Wien-Klein den Holzhaeuse

Erklärung.

- newe offene Gräben.
- neues Flussbett.
- Erdwall.
- Drainage.

Інформація Олімпійської Демократичної Територіальної Провінції
заснована на підставі тихої та міжнародної зв'язку зі всією країною.
Однак вишикнути оптимальне, тихої та міжнародного зв'язку зі всією
країною не може діяльність громадської організації.

«Довгий Спілковий Гурт»

План 2 этажа

Гуртожитій Післяшків Кінотеатр

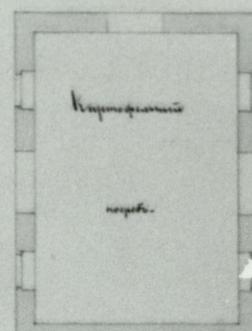
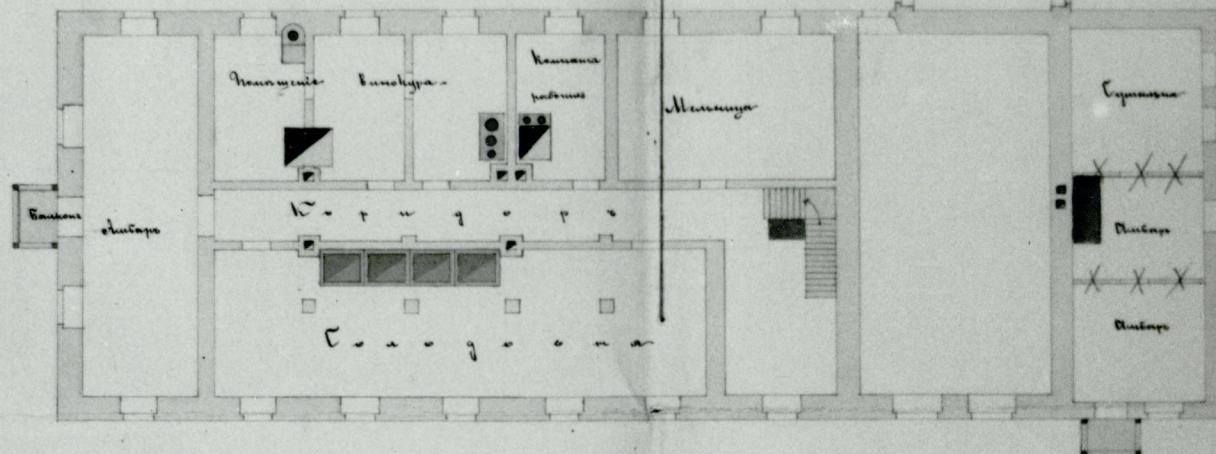
Гуртожитій Післяшків Кінотеатр

План 2 этажа

Винокуренський завод. Накіння

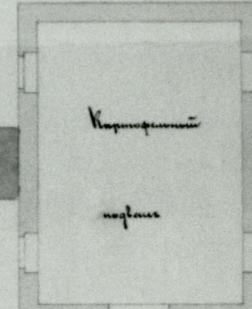
Фонд Бізендорф в пошуках Індії

Лукомський узгод. на ст. Шарлоттенбург.

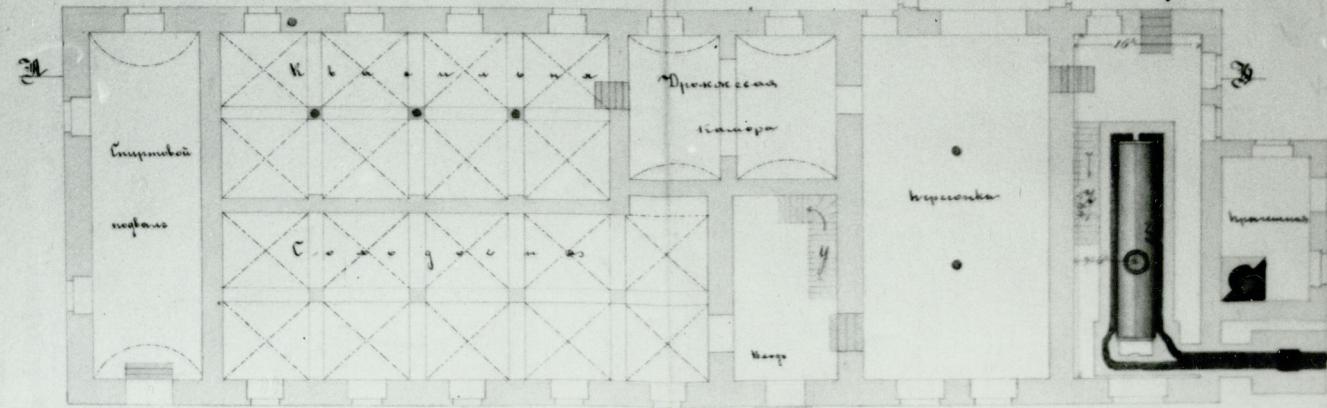

Двері

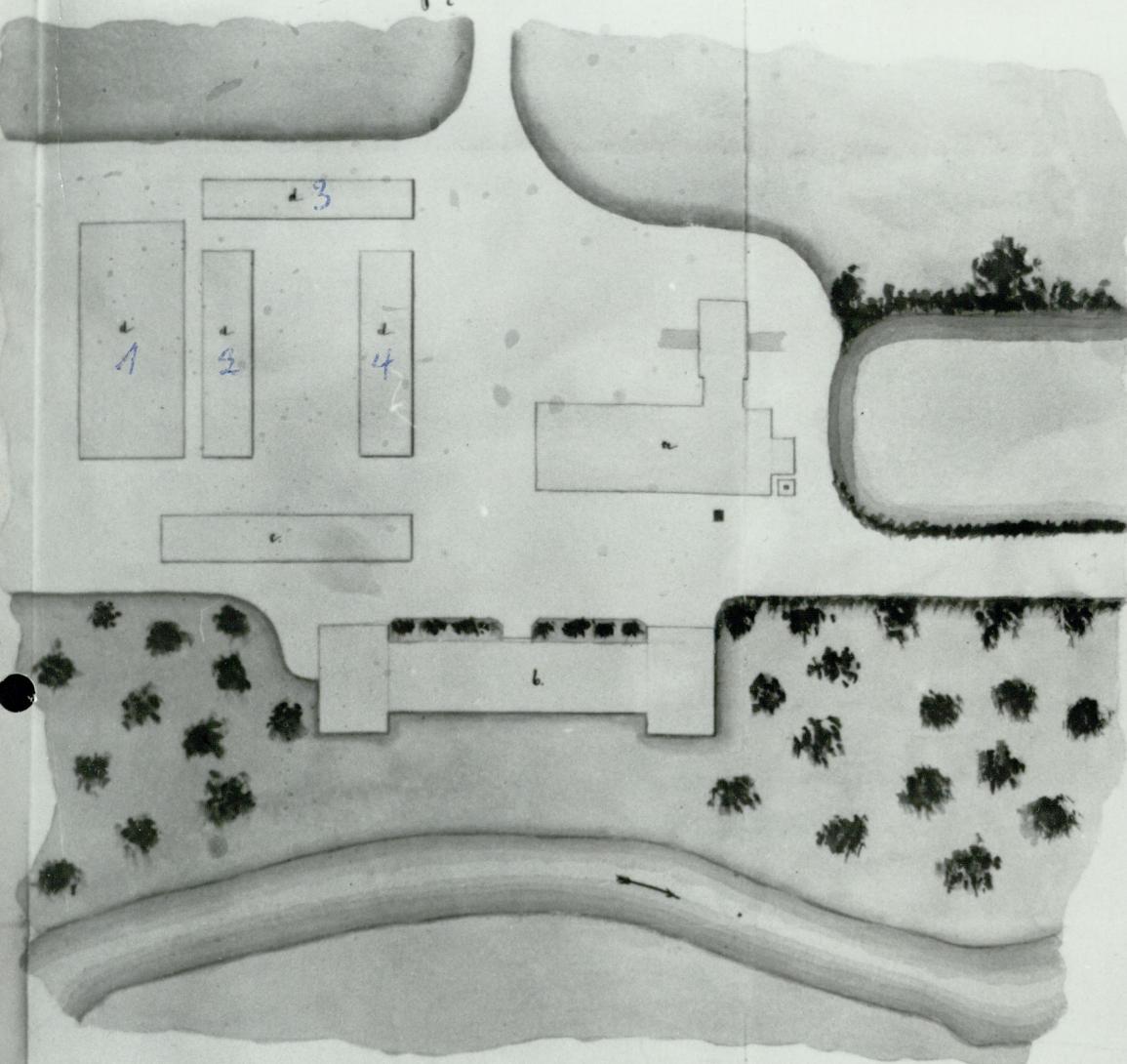
План 1 этажа

Двері

Ситуационный план.

Нижнее село
а. Бычуринский завод
б. Конюшня
в. Сараи
д. д. - Старое здание

0 10 20 30 40 м.

Нижнее село в северо-западном

Нижнее село 5,5' x 25,8' = 594,2 кв. ф.

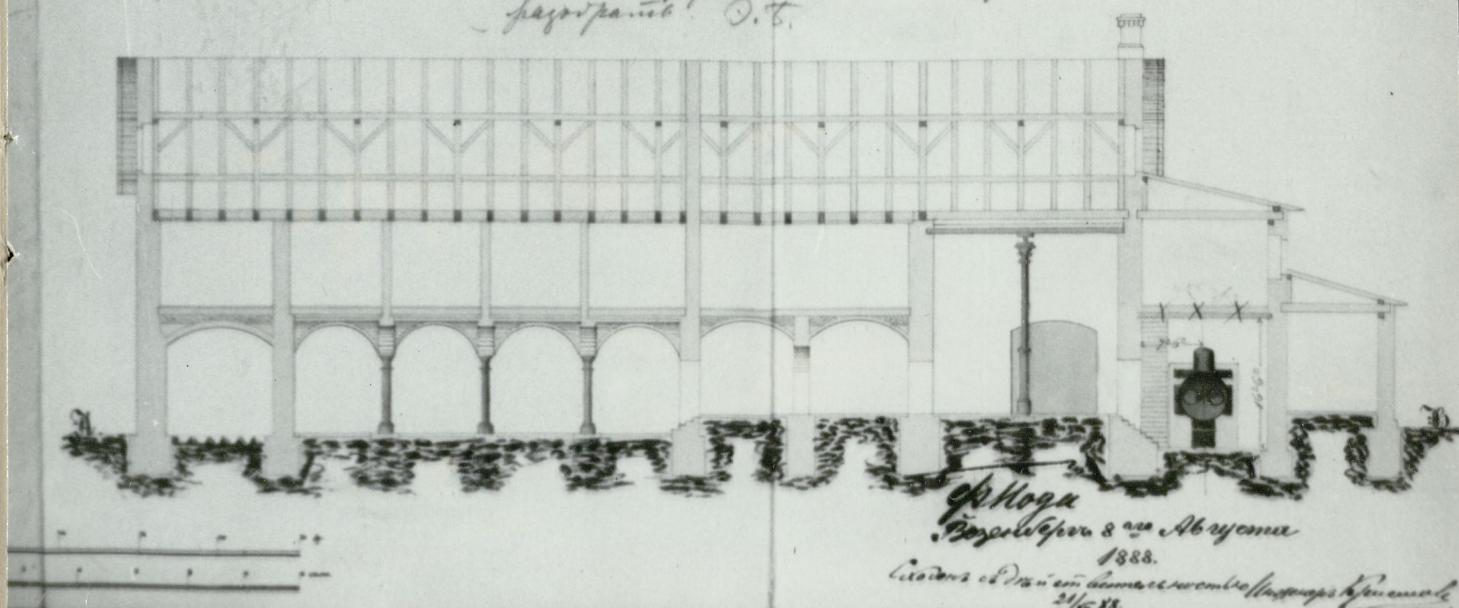
Нижнее село 44' x 16,5' = 716 кв. ф.

174,27' x 60,32' ф.

174,27' x 60,32' ф.
174,27' x 60,32' ф.
174,27' x 60,32' ф.
174,27' x 60,32' ф.

Разрез по линии А. В.

Чтобы не губиться, побольше удачных изображений! Д. Г.

Д. Г.
Бычуринский завод

1888.

Лист 1 из 12 в комплекте с планом Бычуринского завода

31

6

7

32

8

9

33

10

11

34

12

13

35

14

15

36

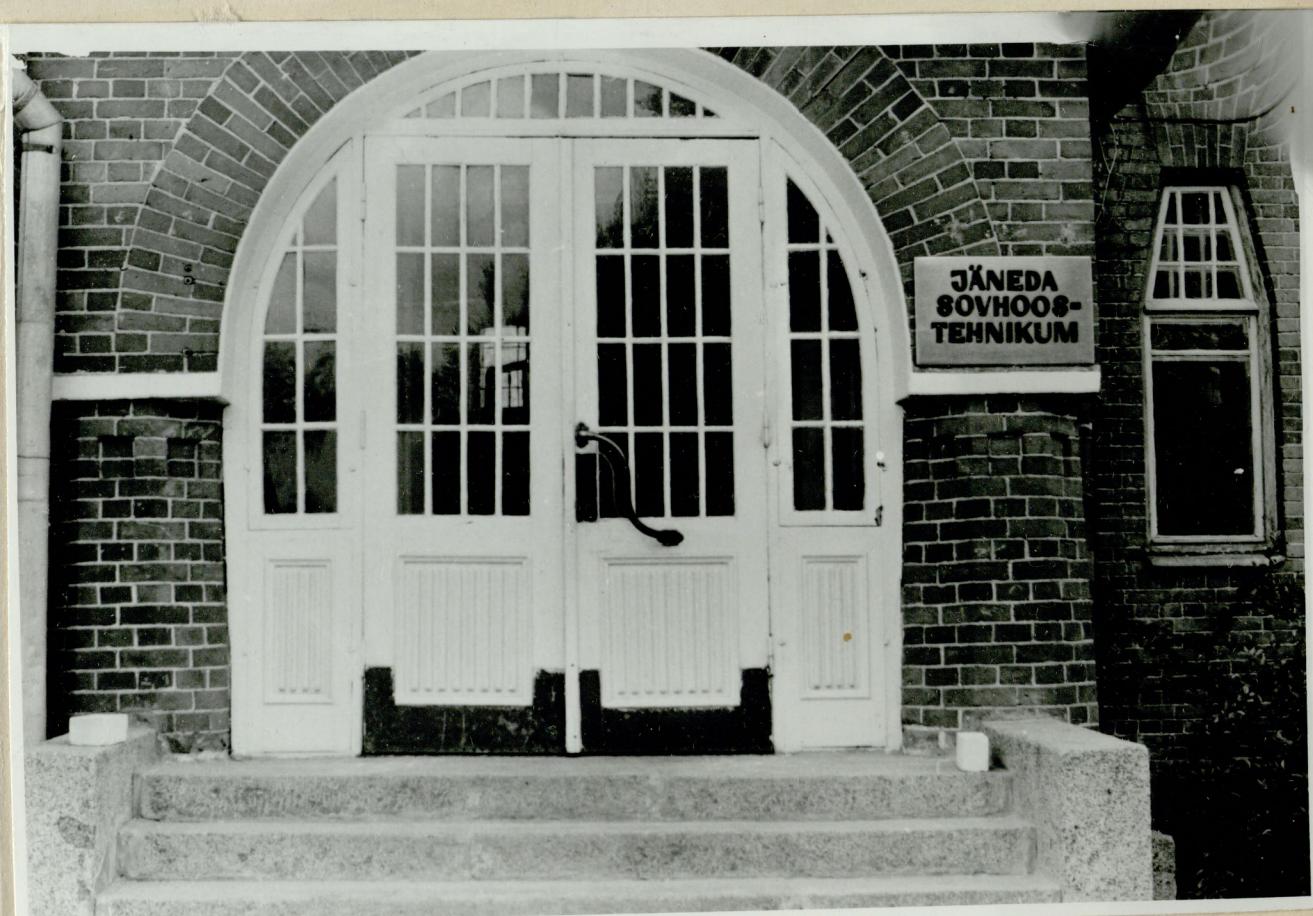
16

17

18

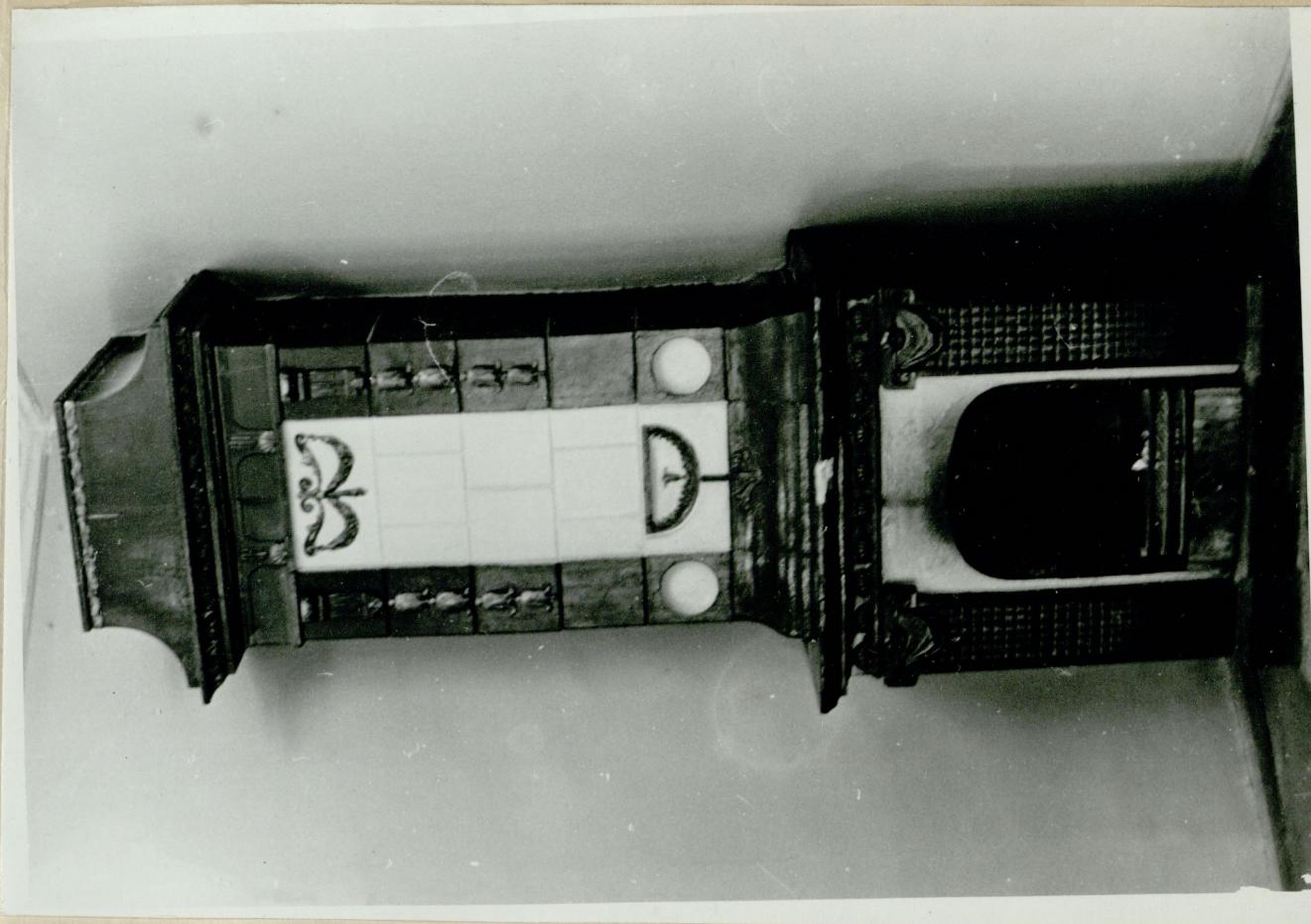
19

26

20

22

23

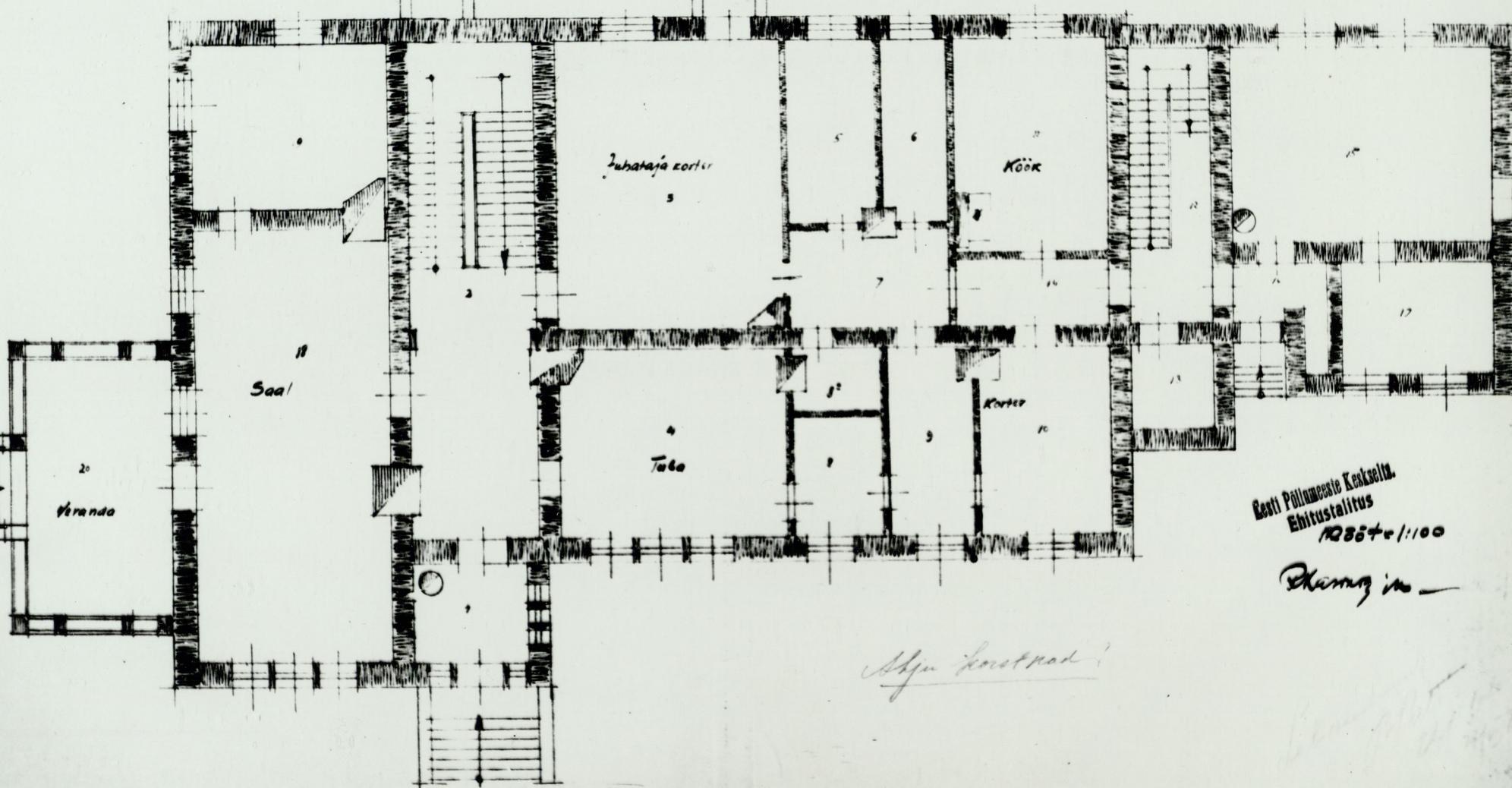
40

24

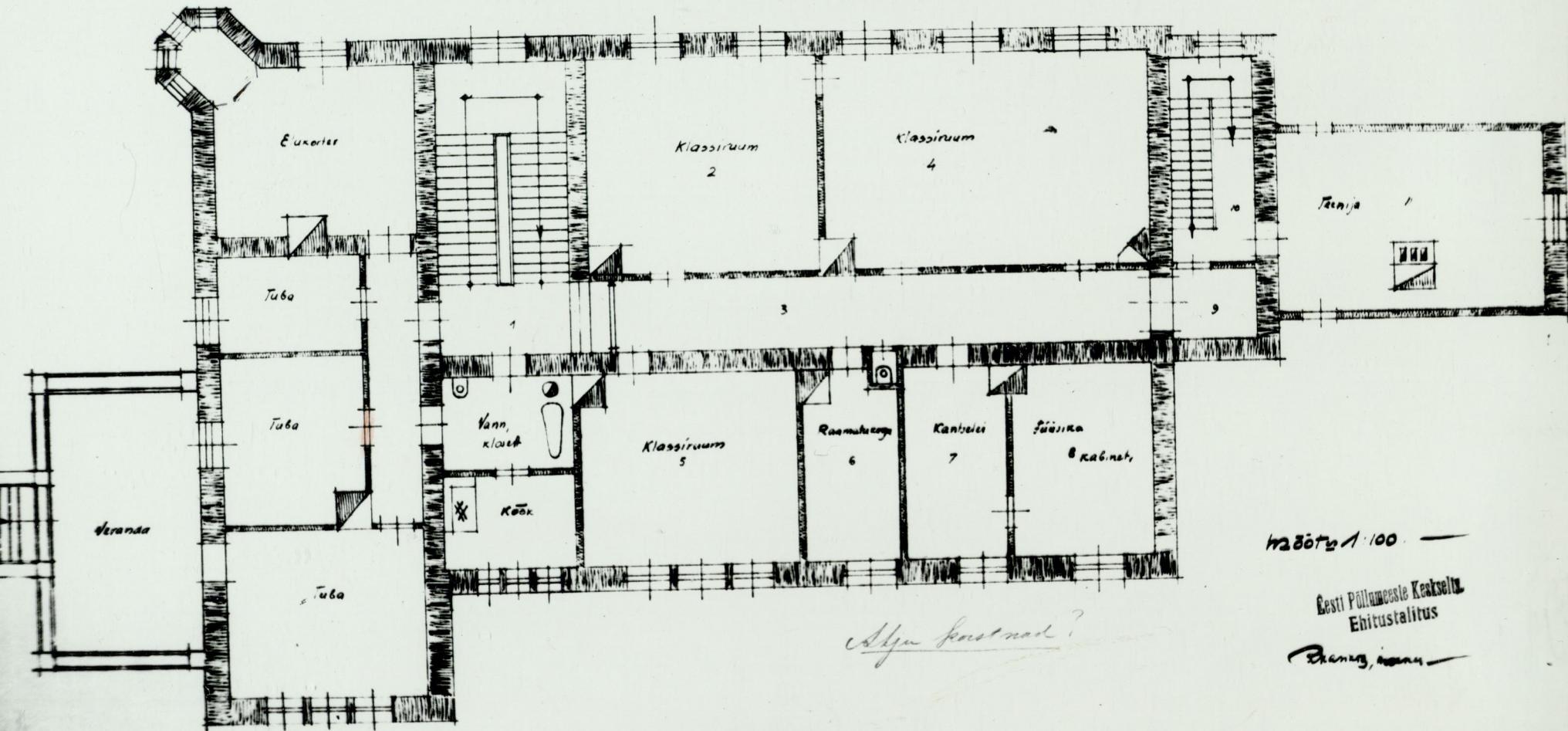
24

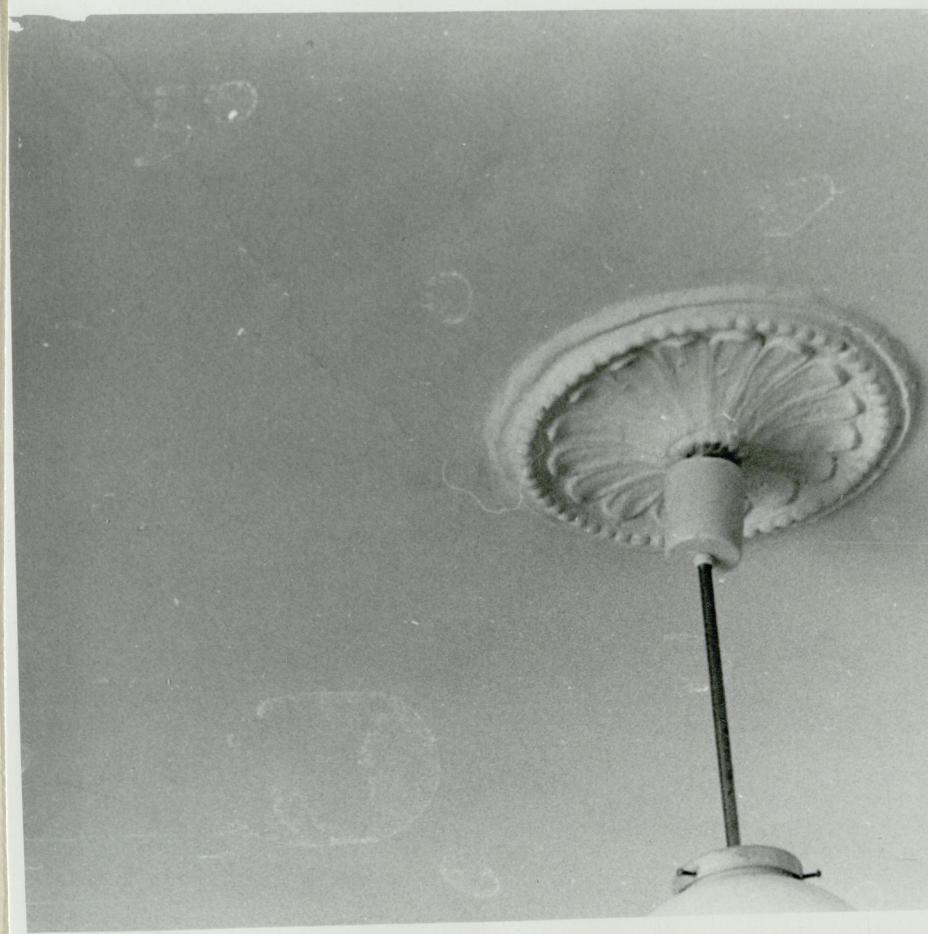
Põzo-Eesti Põllumeeste tellijate
põlu-öökeetooli jämedal.
Lassi I kord.

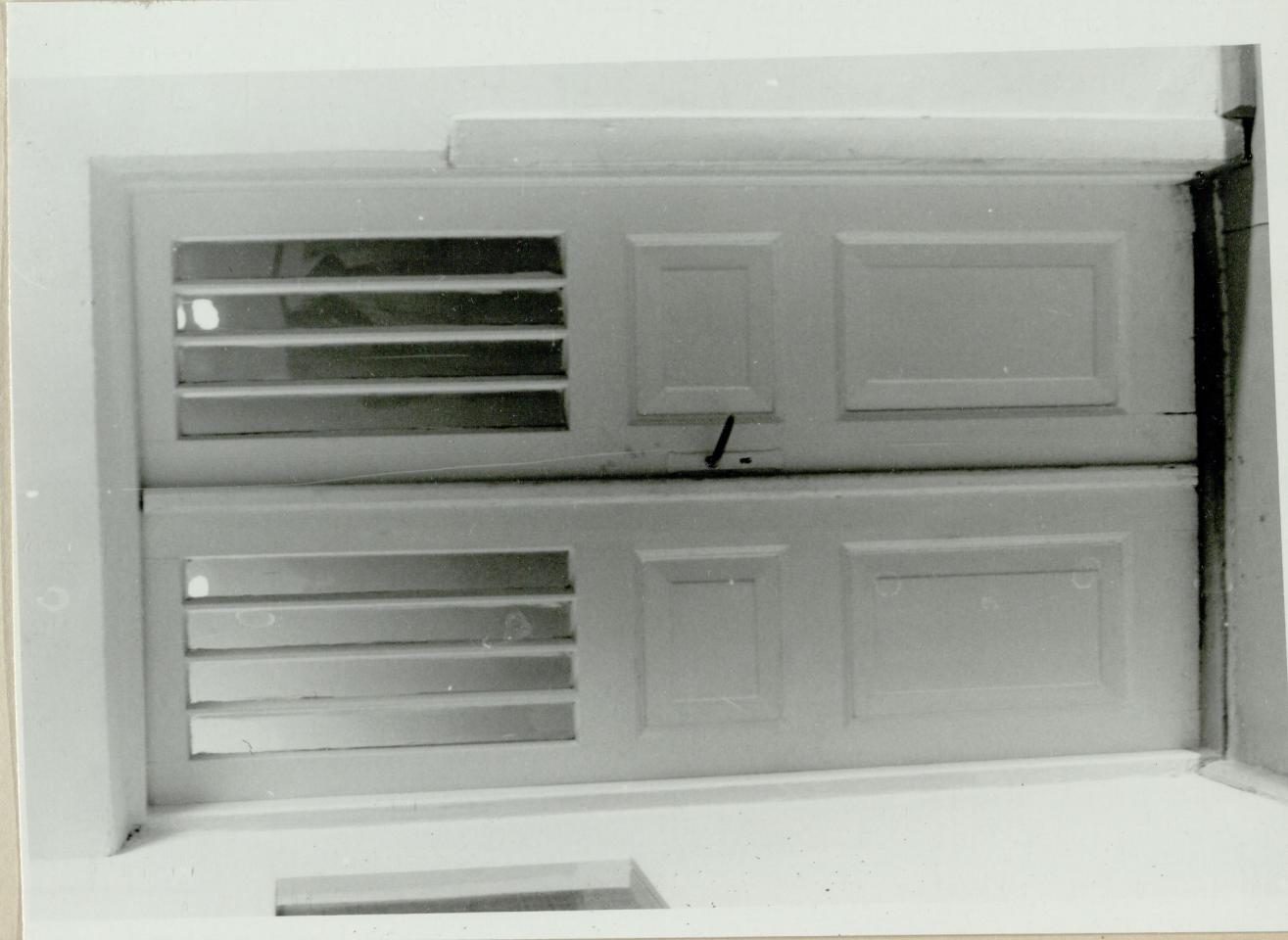
Põlja-Gesti Põllumeeste testieltsi põllutöö testkool Jägedal

Lossi II kord.

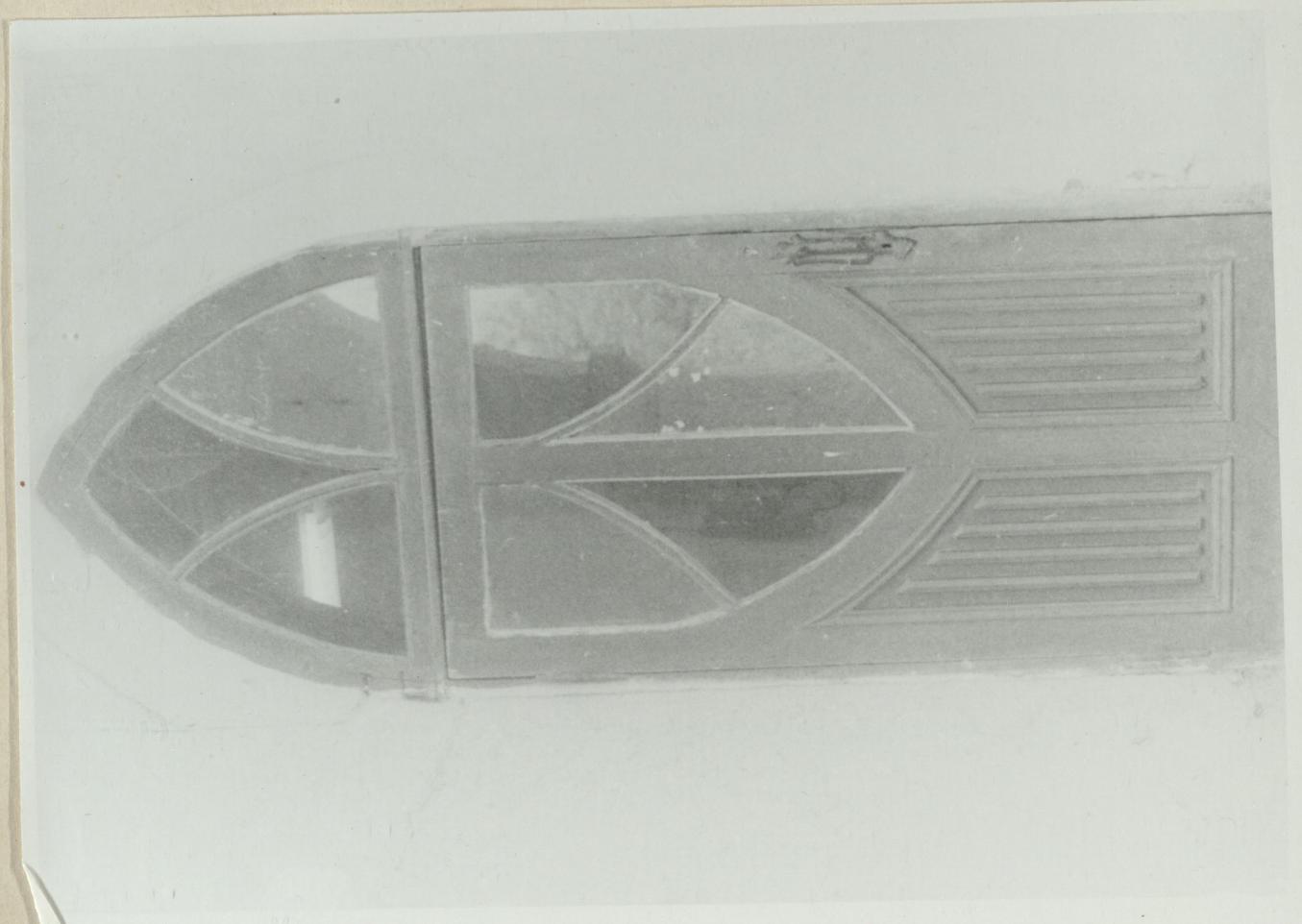
27

28

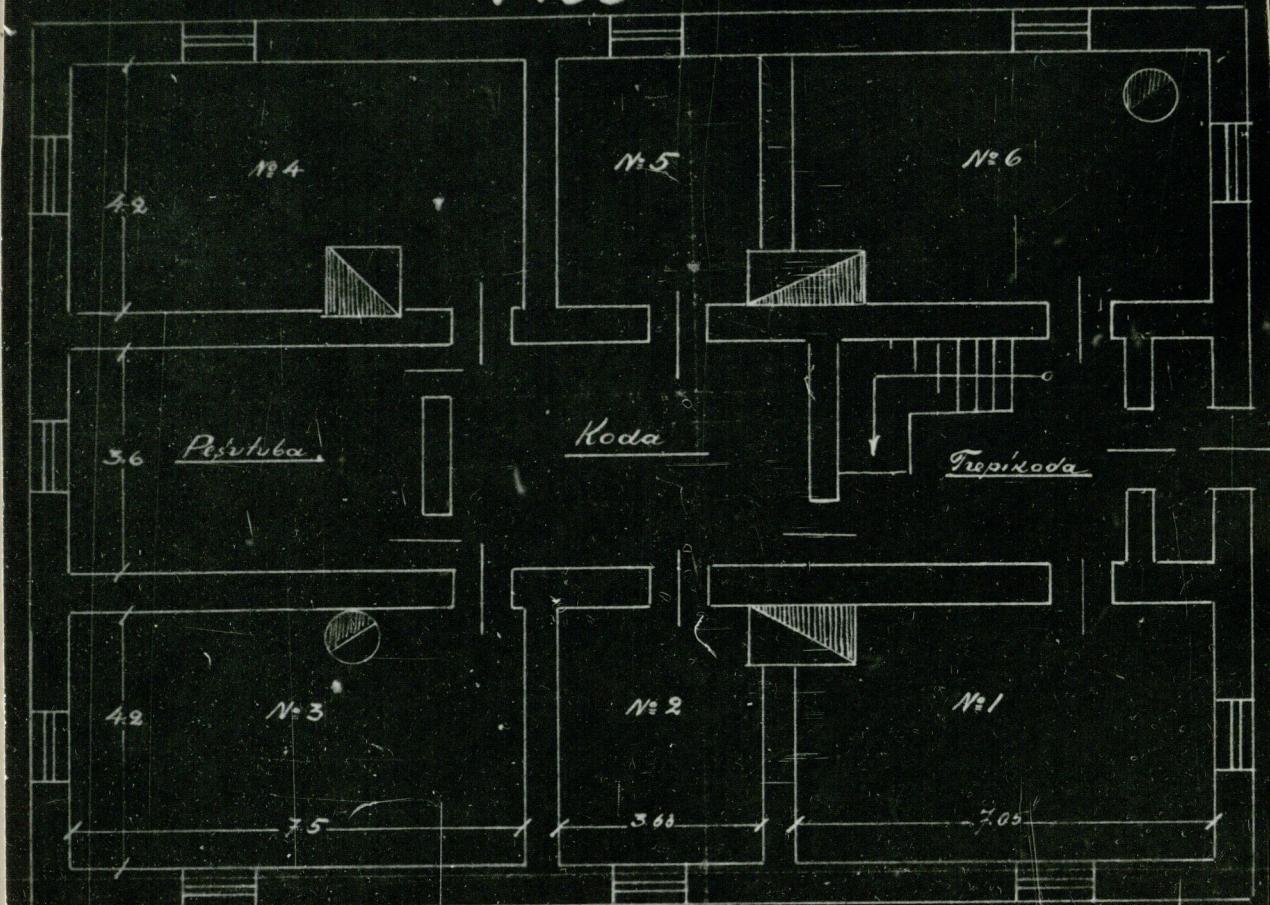

29

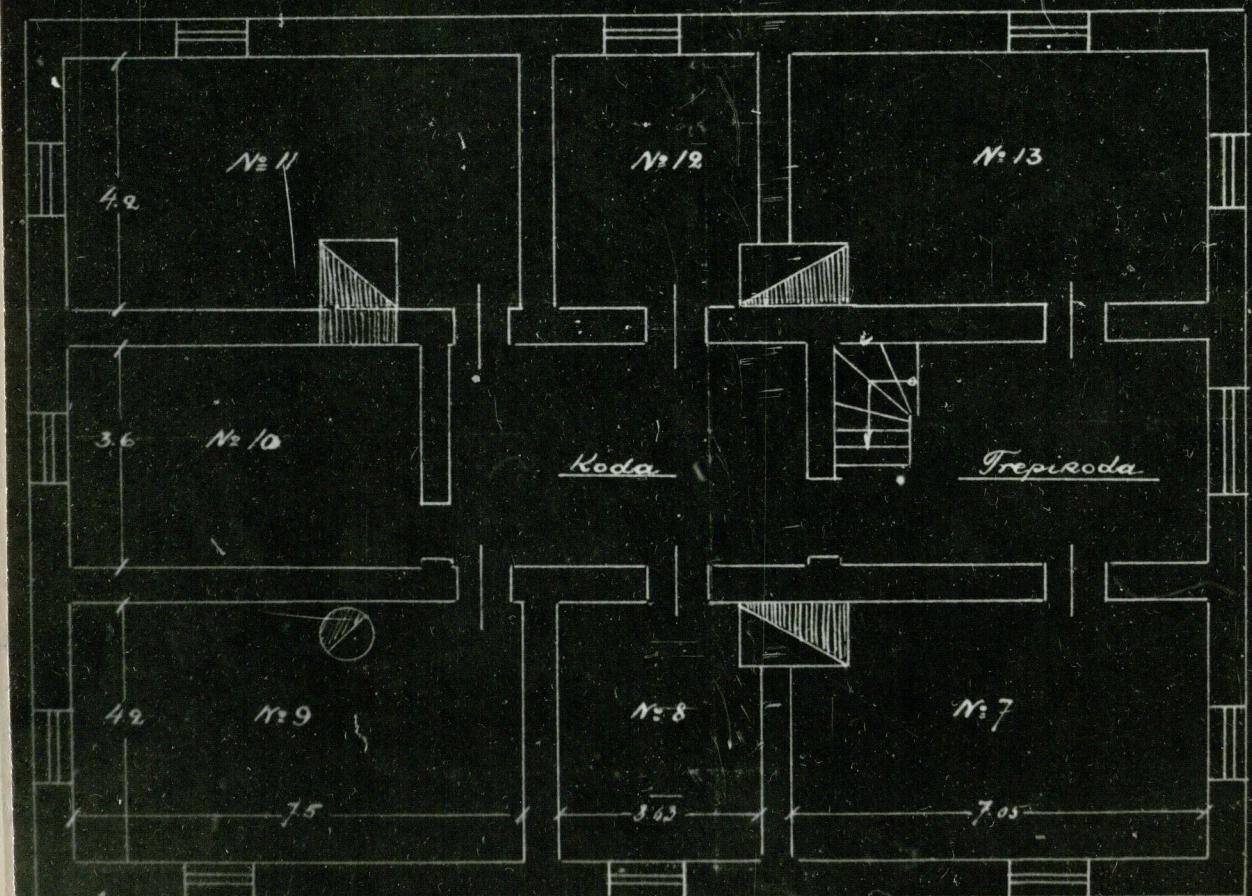

30

Põhja-Eesti Põllutöökeskkool, Jänesdal
 Ühiselamaja N:o 1
 1:100

Alumine Rood

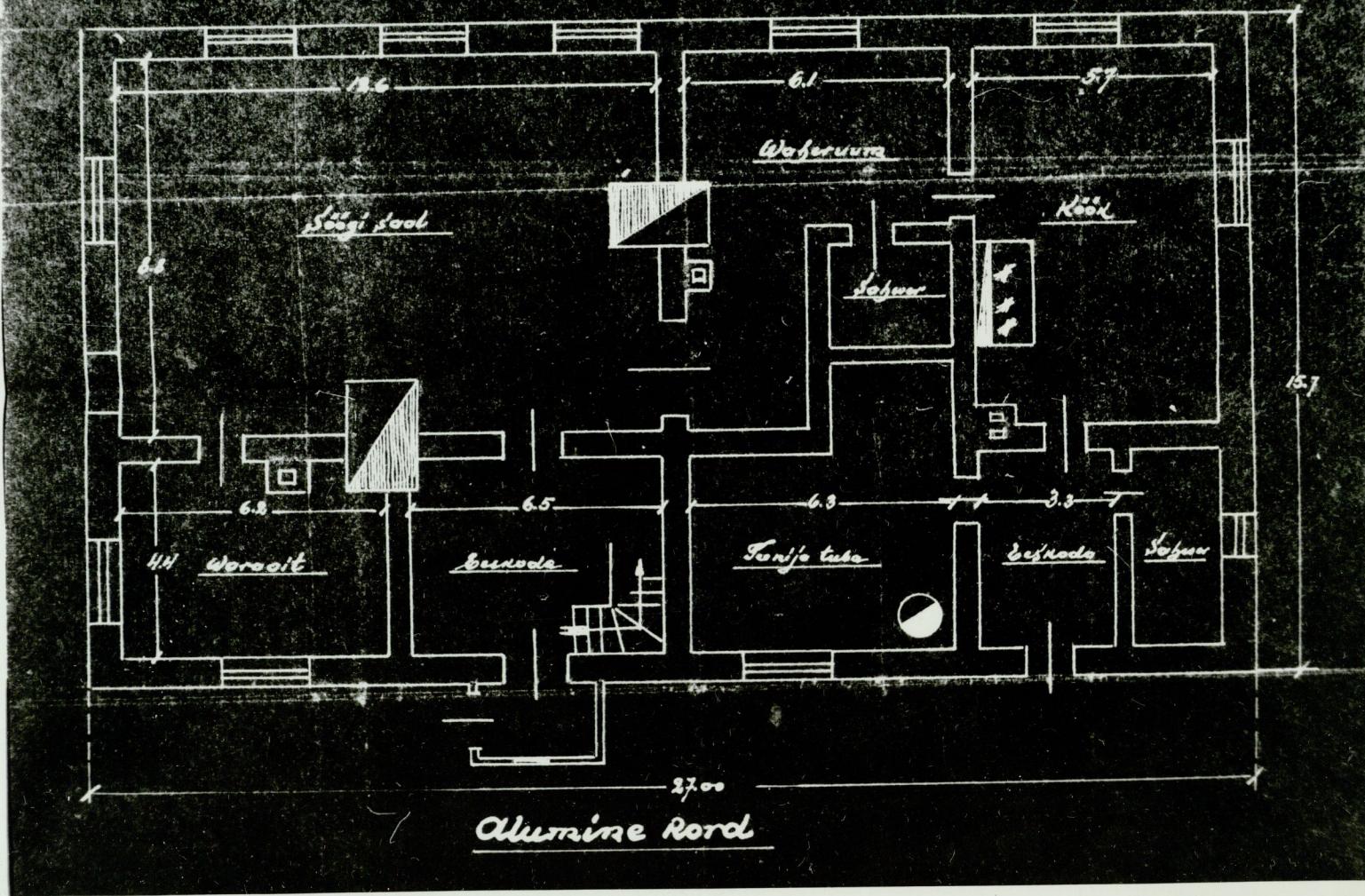

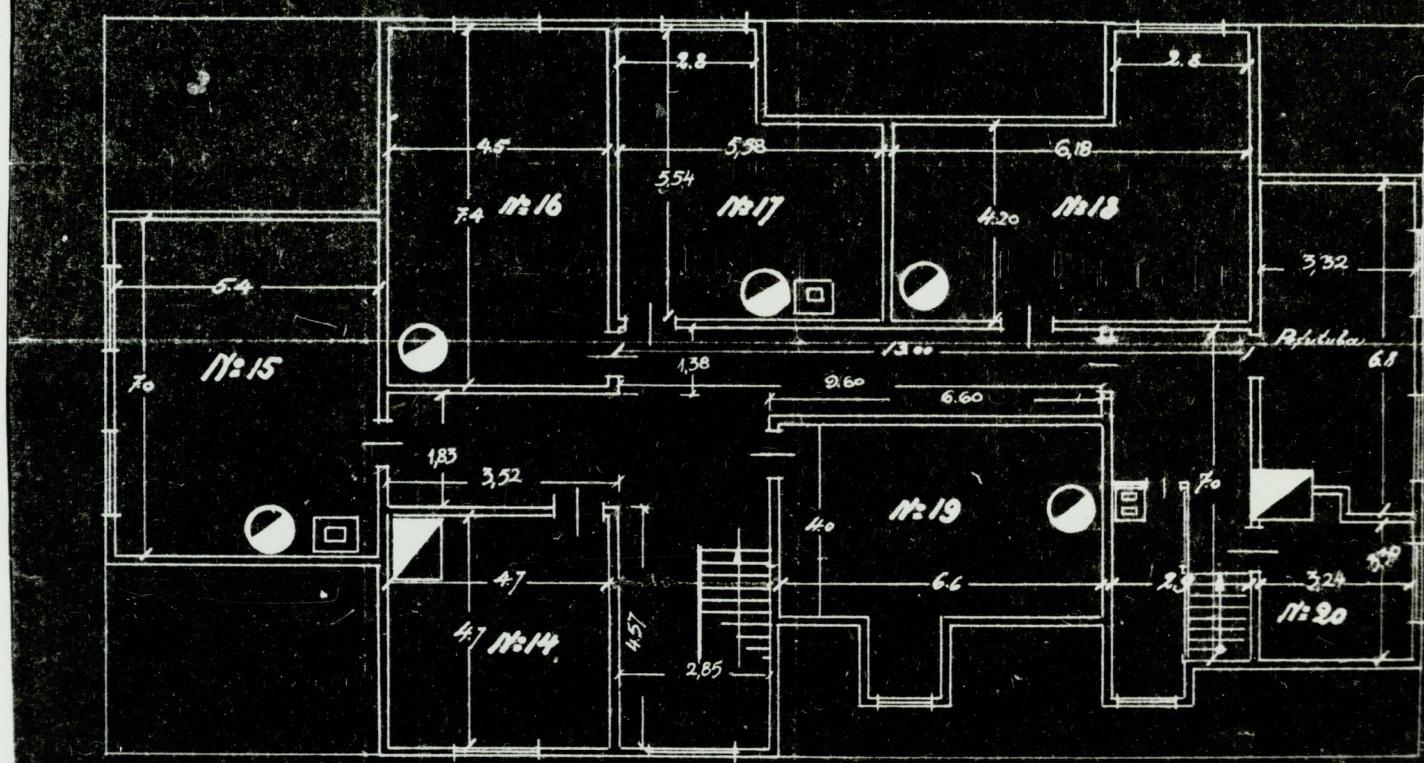
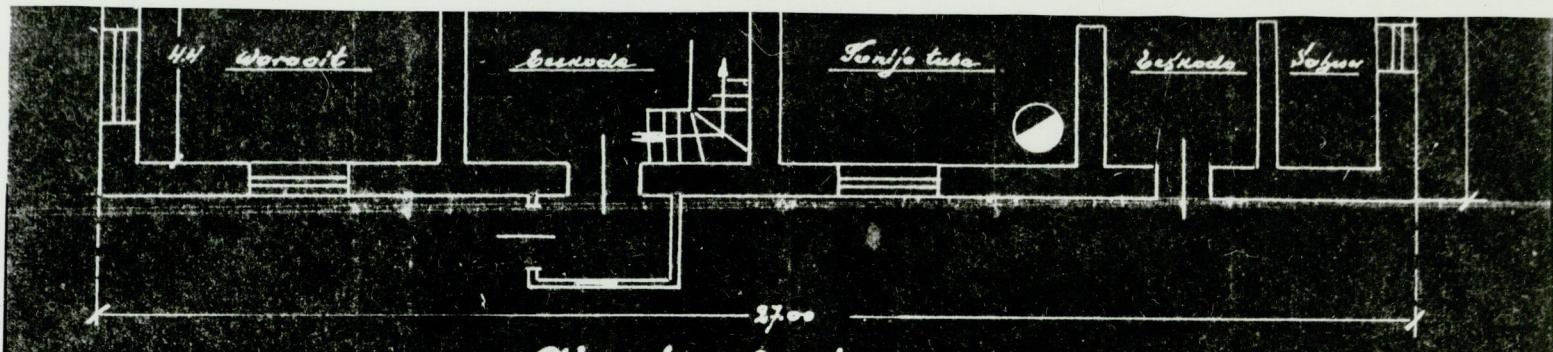
Ülemine Rood

18
Põhja-Eesti Poliklõnikool, Jänedal

Ühiselamaja N° 2

1:100

33

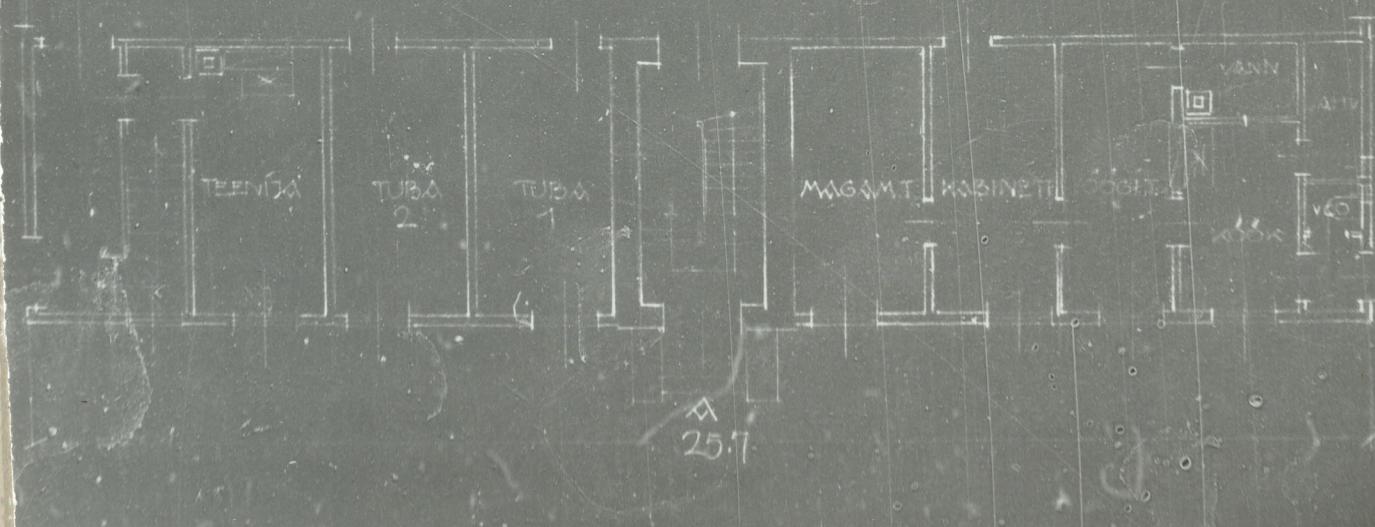
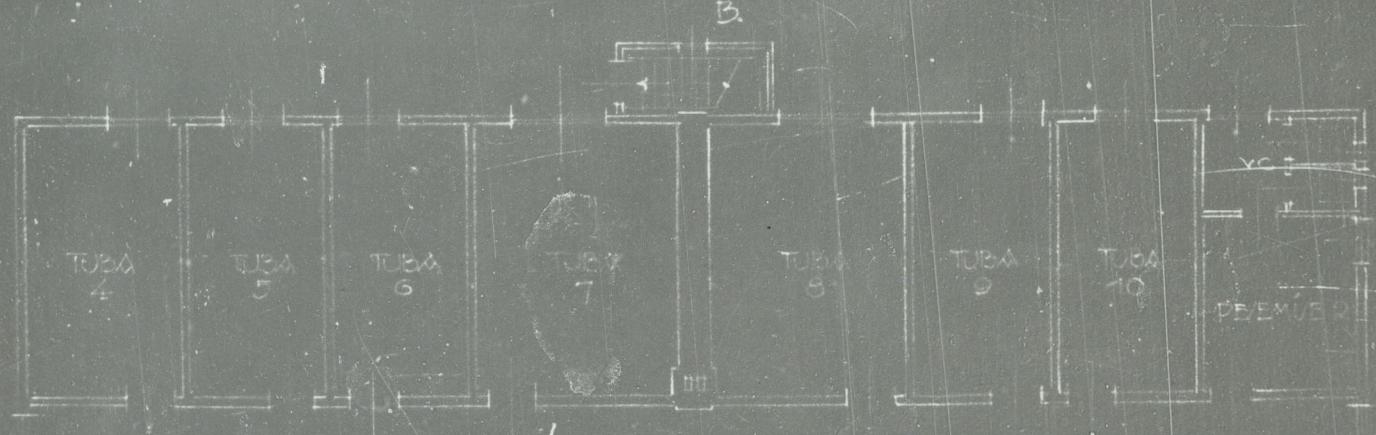

I KORD

1 0 1 2 3 4 5 6 7

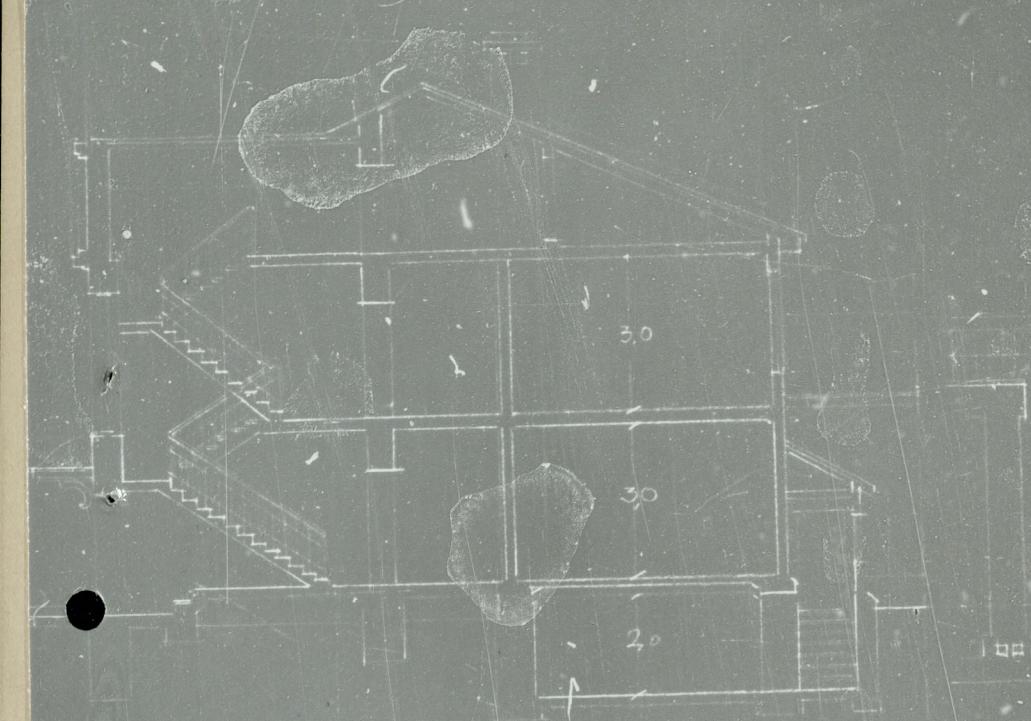
MØD

B.

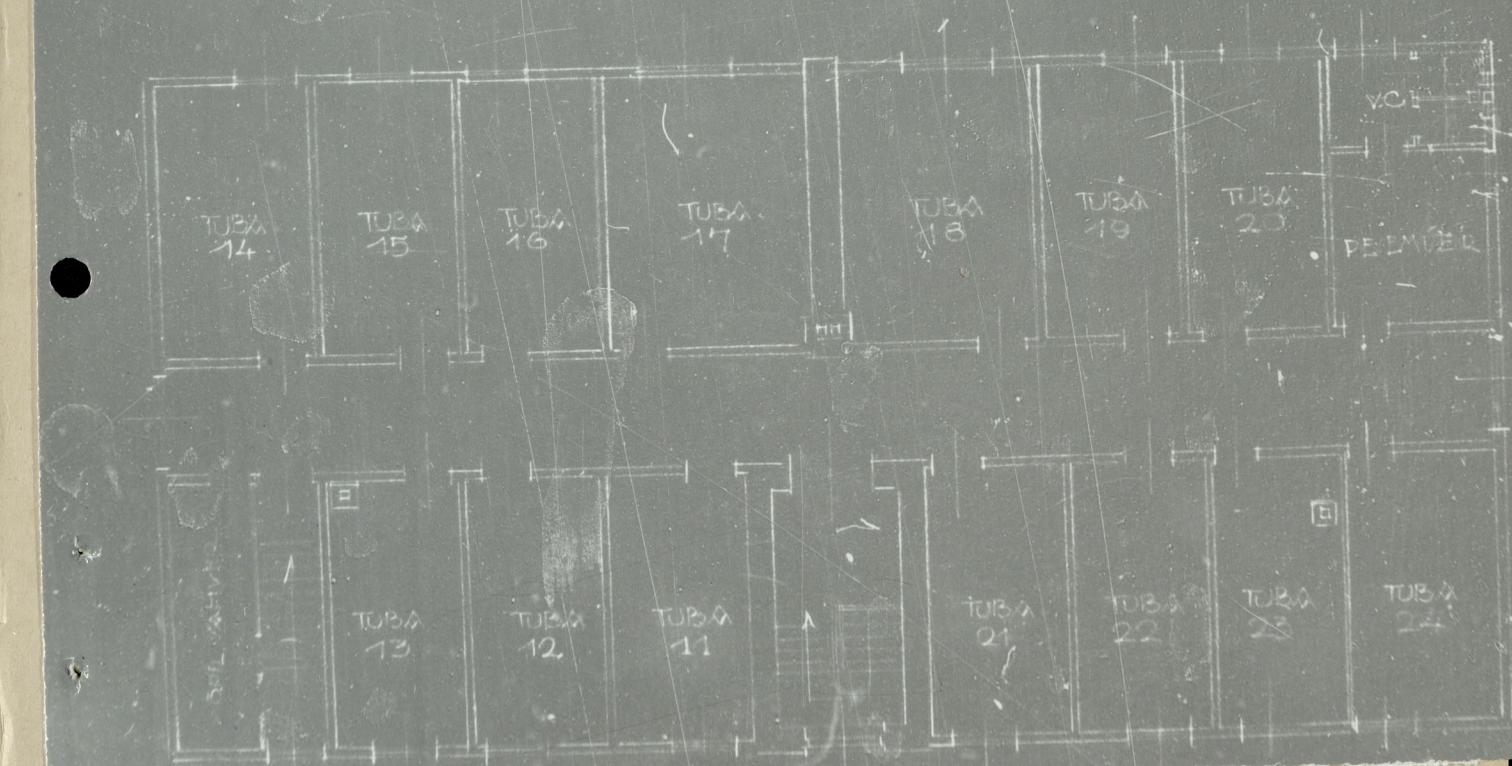

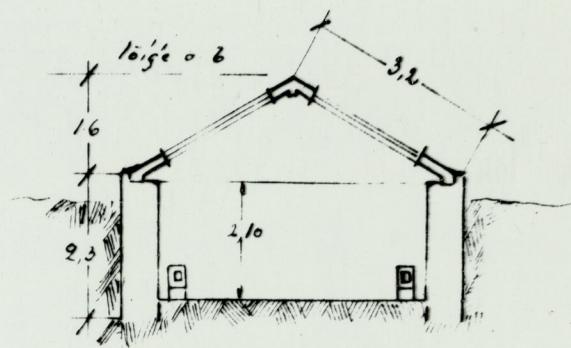
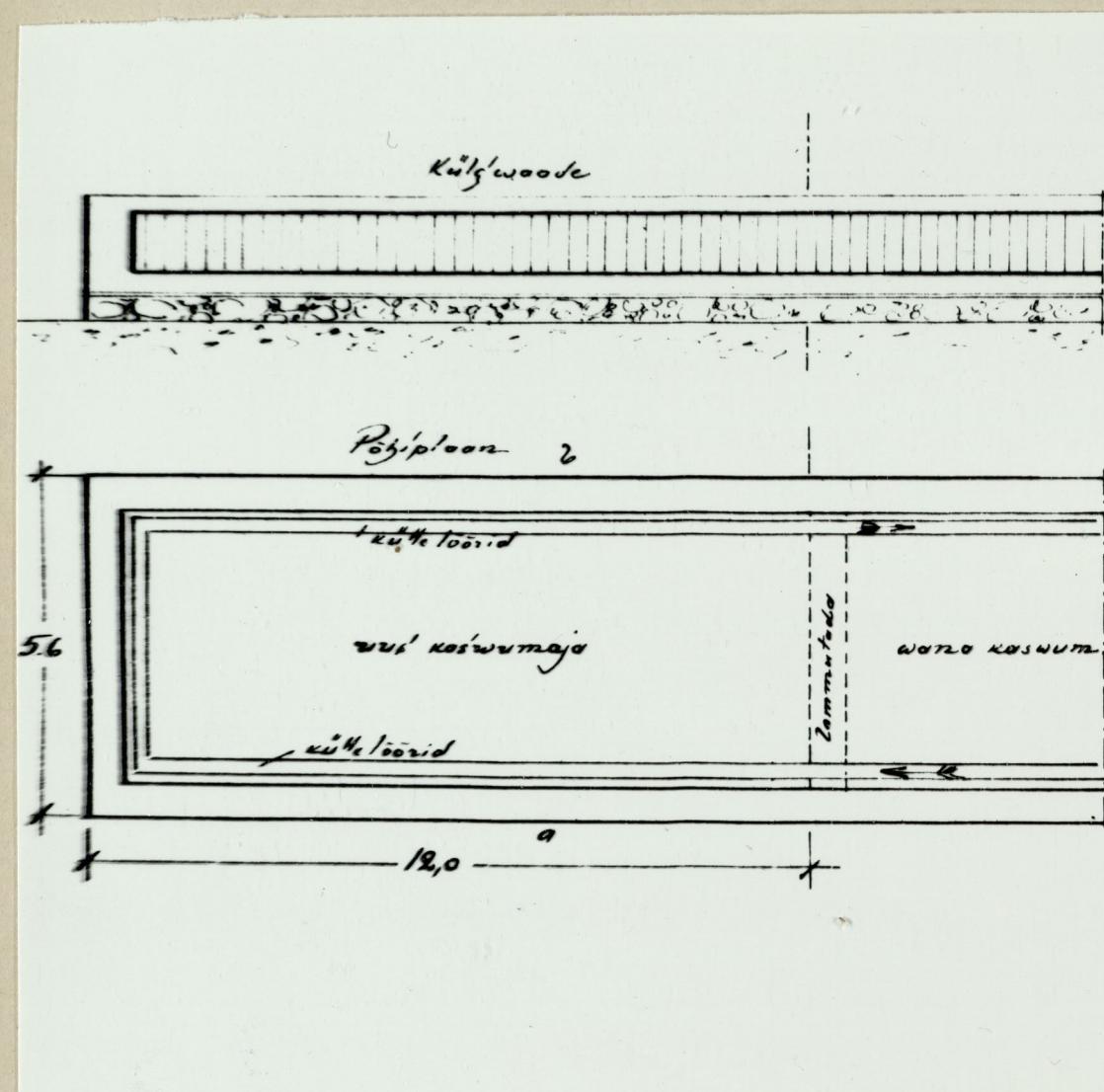
DICE A.B.

KEDDT KODZ

1:100
d do 11 12 13 14 15 MTR II KORD.

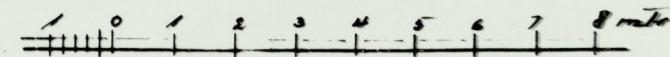
KEKKI KUTTEMATER

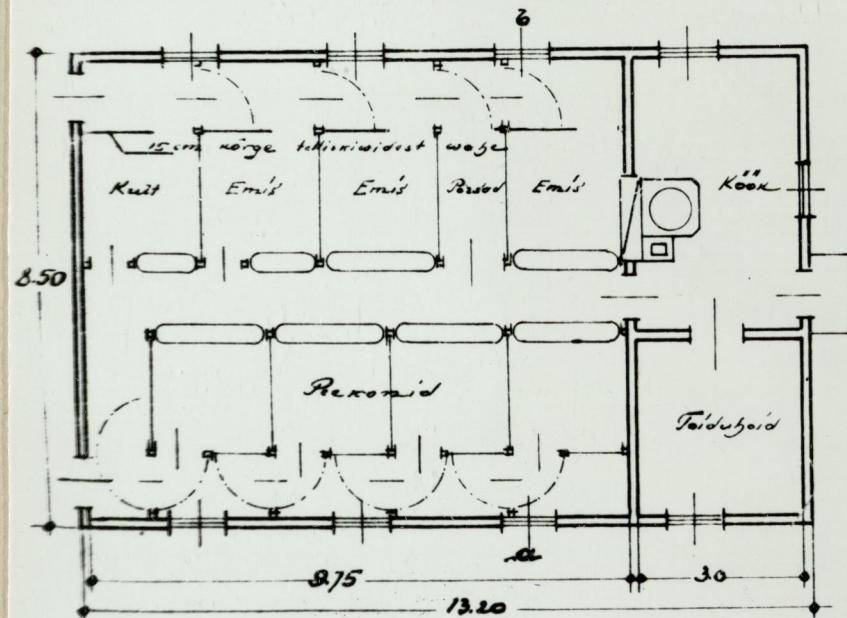
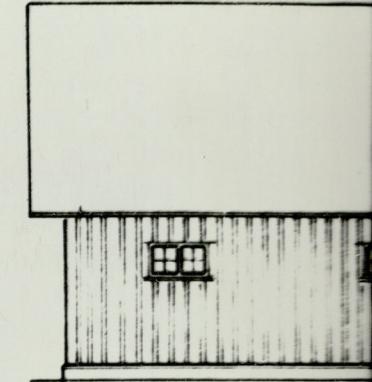
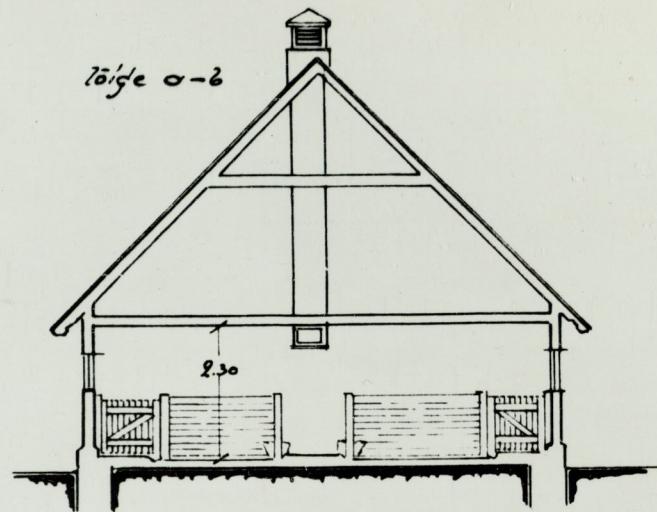
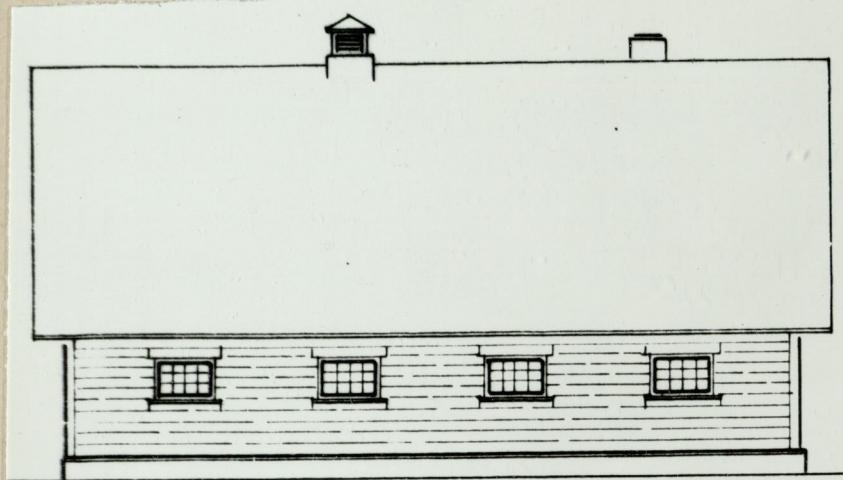
Põhja-Eesti põllutöökooli uue
kosuhooone juurestikus, Tõnedal

Moot. 1:100

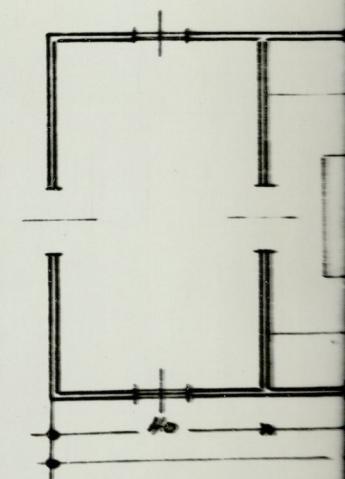
Laiustamine 0,80 m

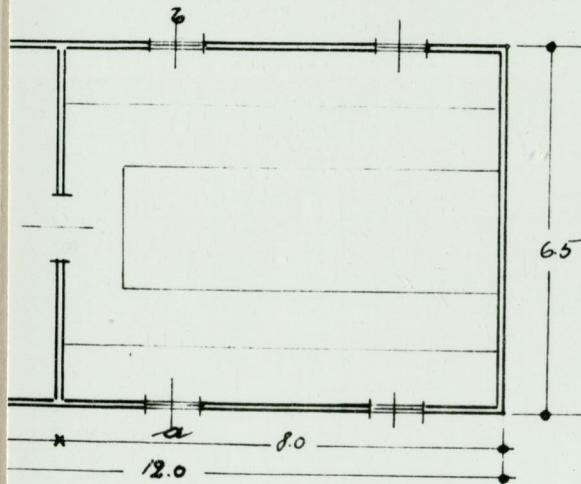
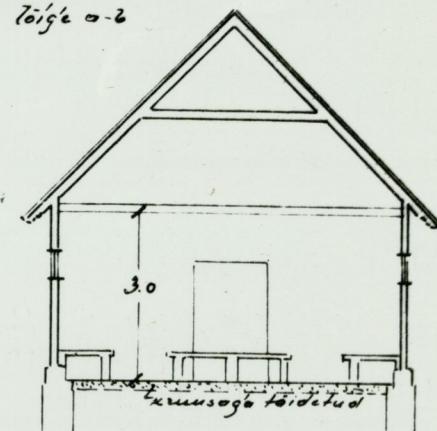
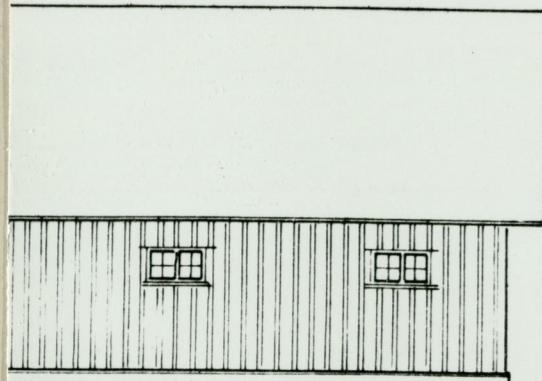
Aut.-inf. Oskarsson
10.5.1930

Põhja-Eesti põllutöökooli siigala projekt
Tõnedal, Tõrvomoal

Määrt. 1:100

Põjja-Eesti põllutöökooli mesiloo projekt
Tänedal, Pärnumaal

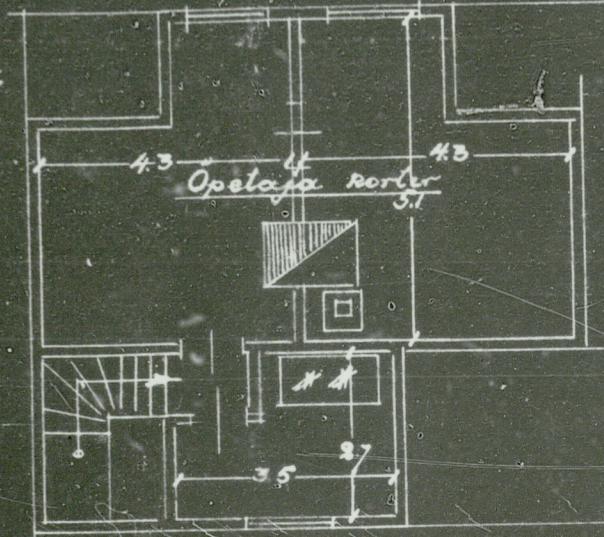
Mõõt: 1:100

1 2 3 4 5 6 7 8 9 m

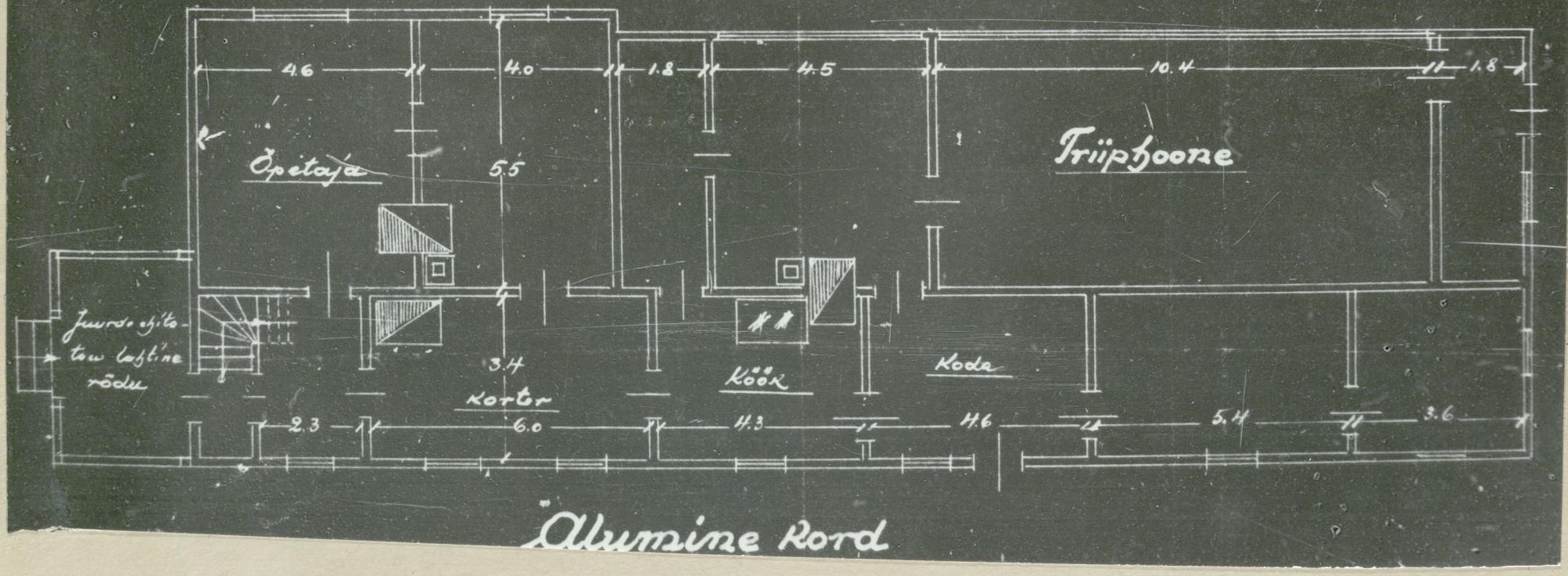
Lubivateneval 11/500

Mihh.-ins! Wimmer
14.5.1930.

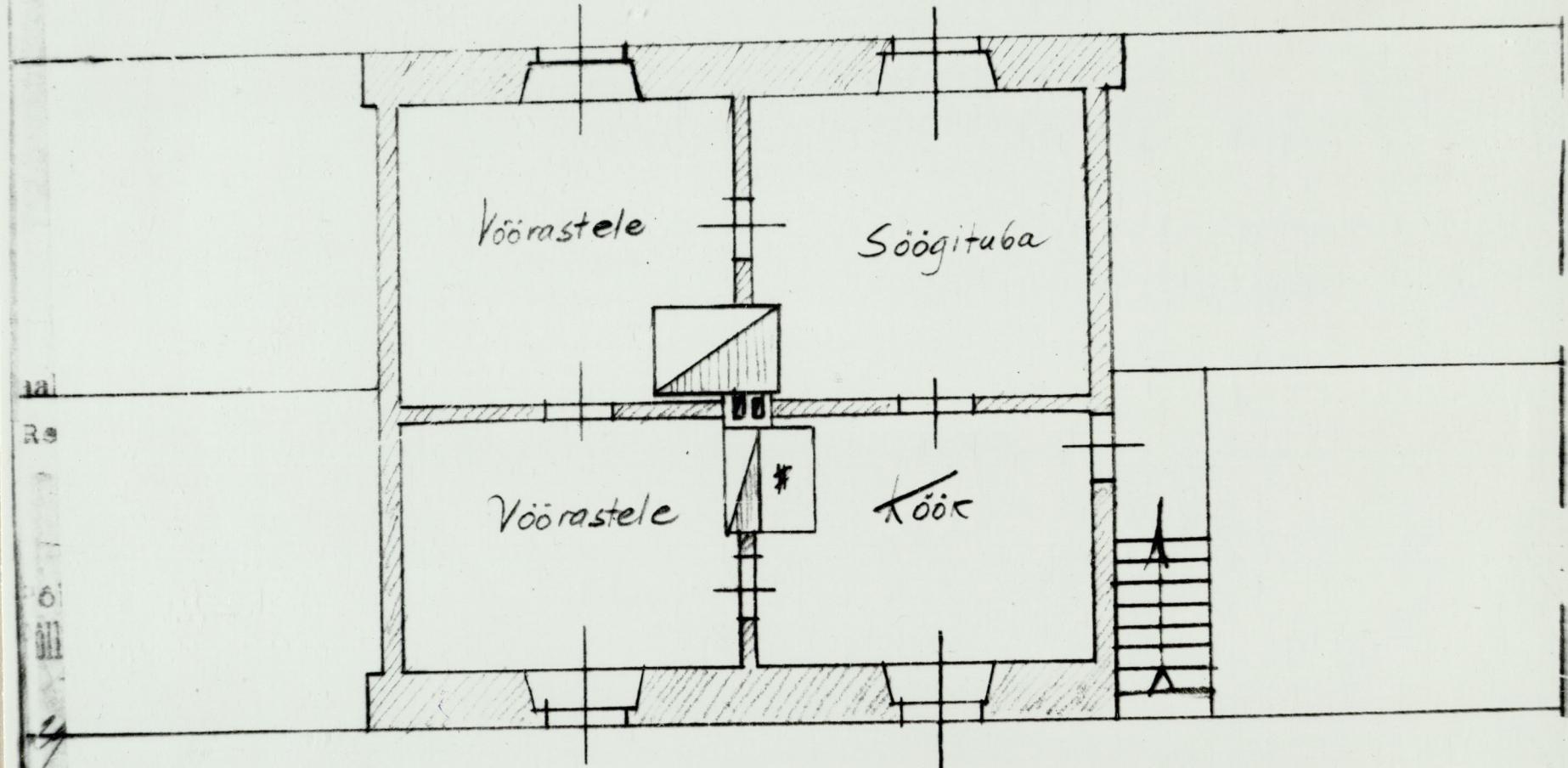
53 39
 Põlja Beski Pöllutöökeskrool, Jänedaal
 Aia maja
 1:100

Ülemise Rood

Jägeda mõisa valitseja elumaja
II korra plass.

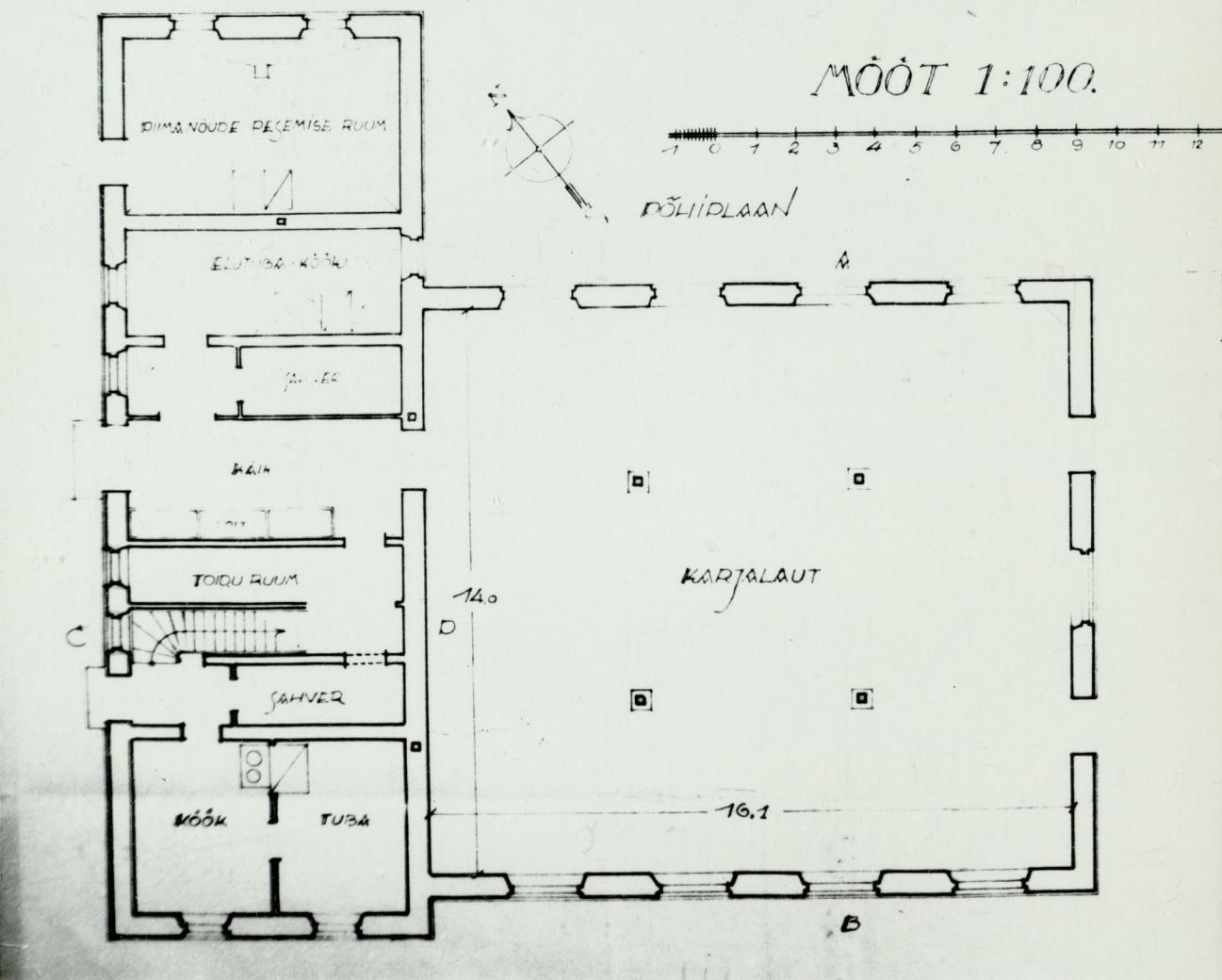
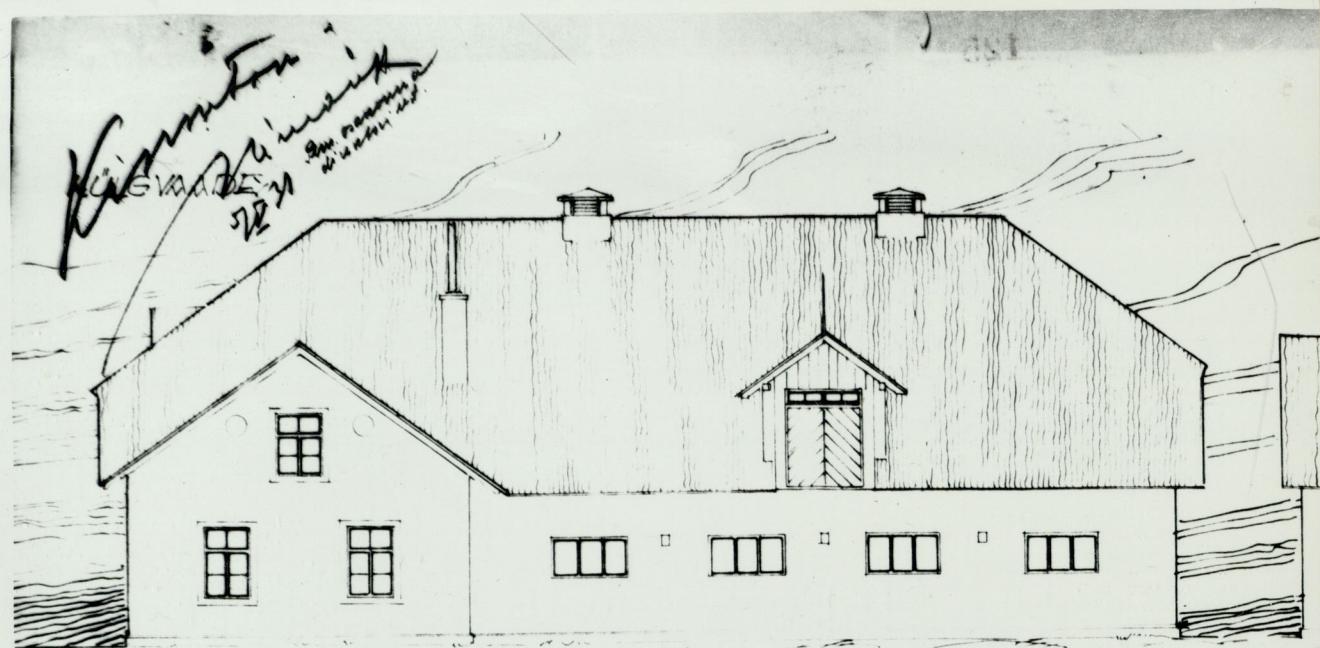

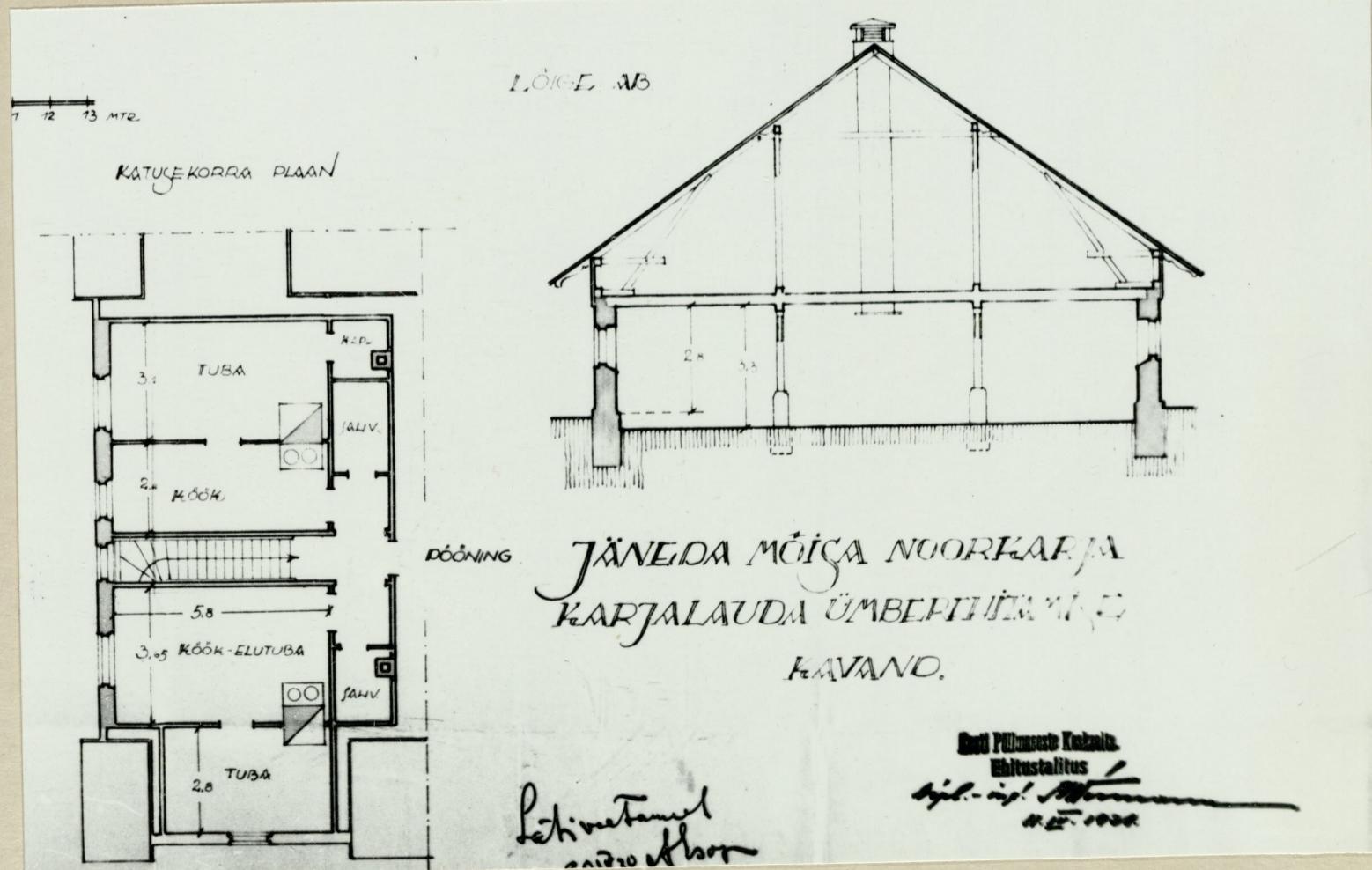
Q oöt 10m = linn

Lisaks eelarvele

Enipõlise

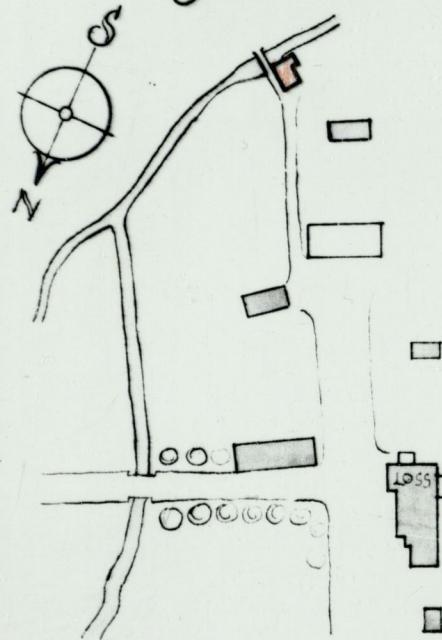
Mannig

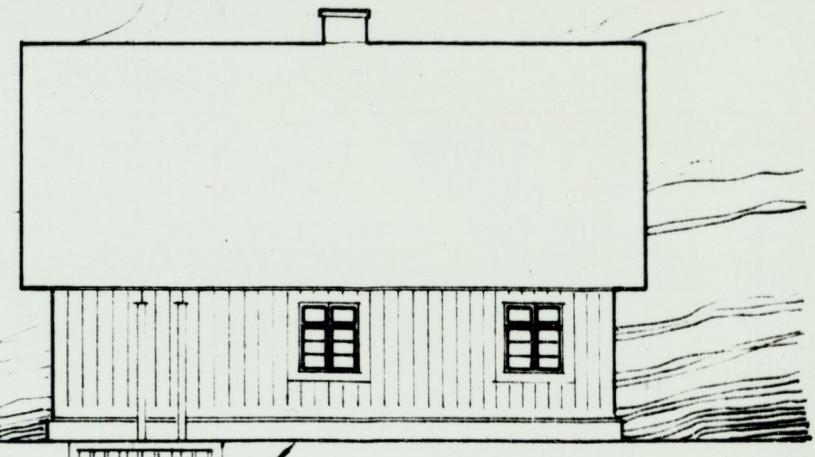

JÄNEDA PÖLLUTÖÖKESKKOOLI
TURBIIÑIHOONE JA PAIS.

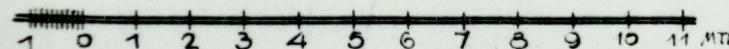
ASENDIPLAAN 1:2000

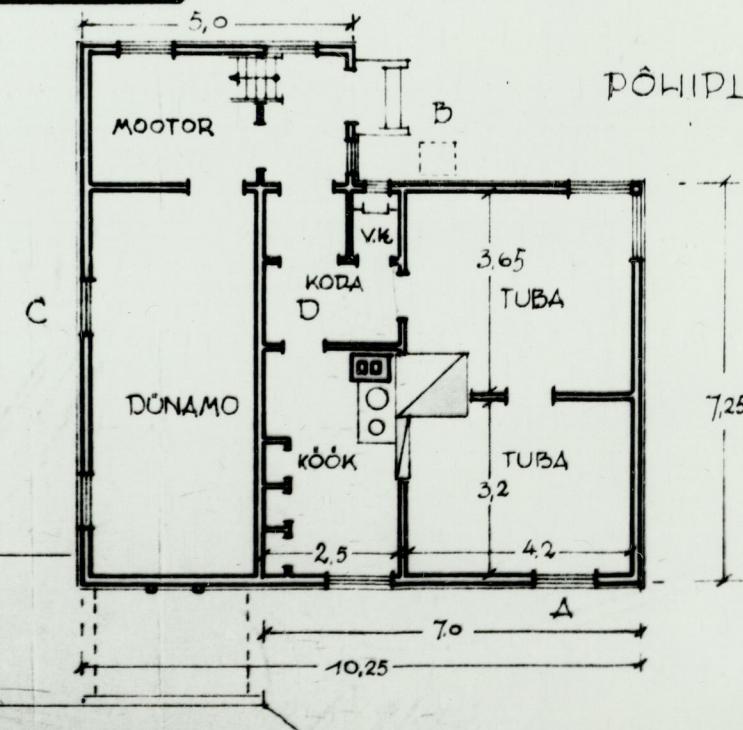
EGLVAADE

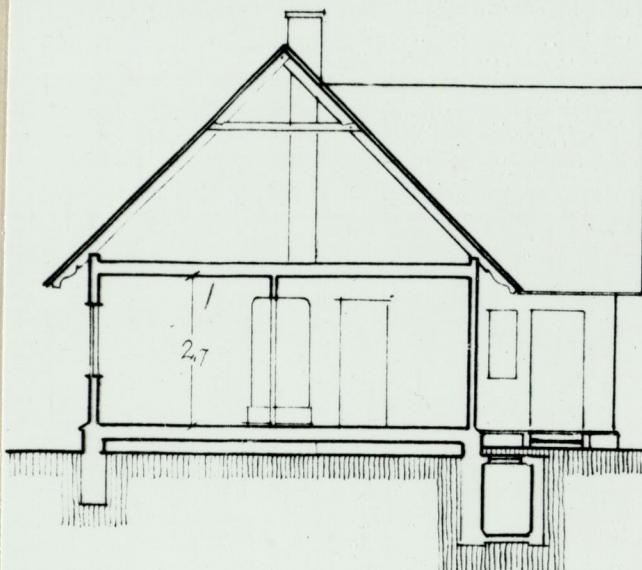
MÔÔT 1:100

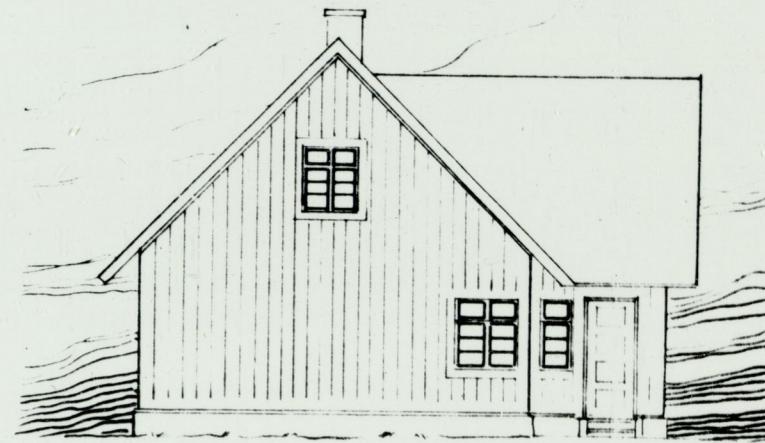
PÖHIPLAAN

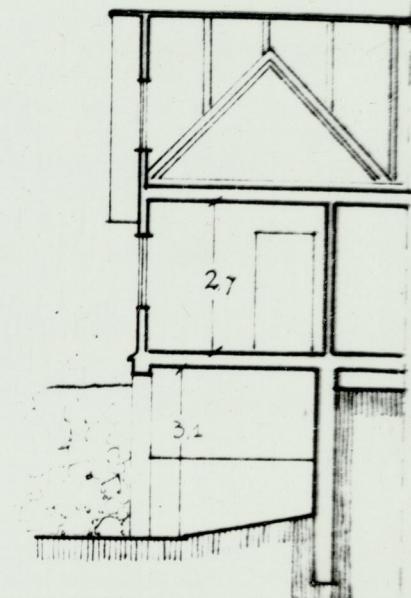
LÔIGE AB

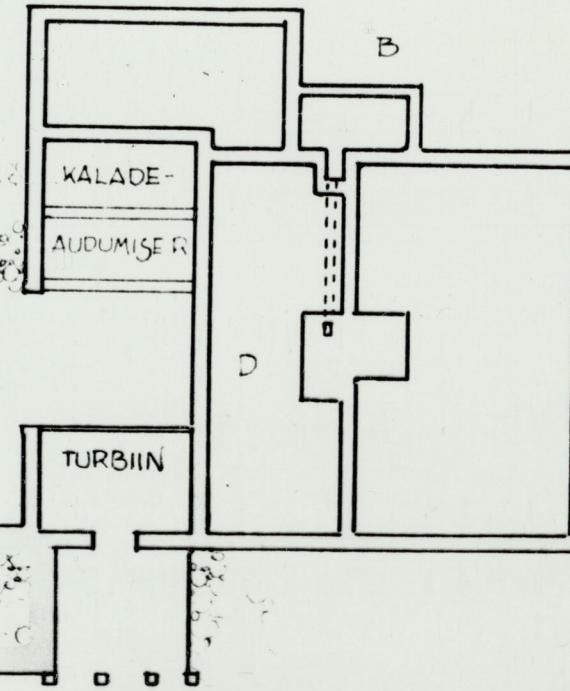
OTSVAADE

LÔIGE CD

ALUSMUURI PLAAN

Antti Pihlaja
Väistö

Torburse
26.11.31

Kirjatud
Maur
2000

59

45

46

60

47

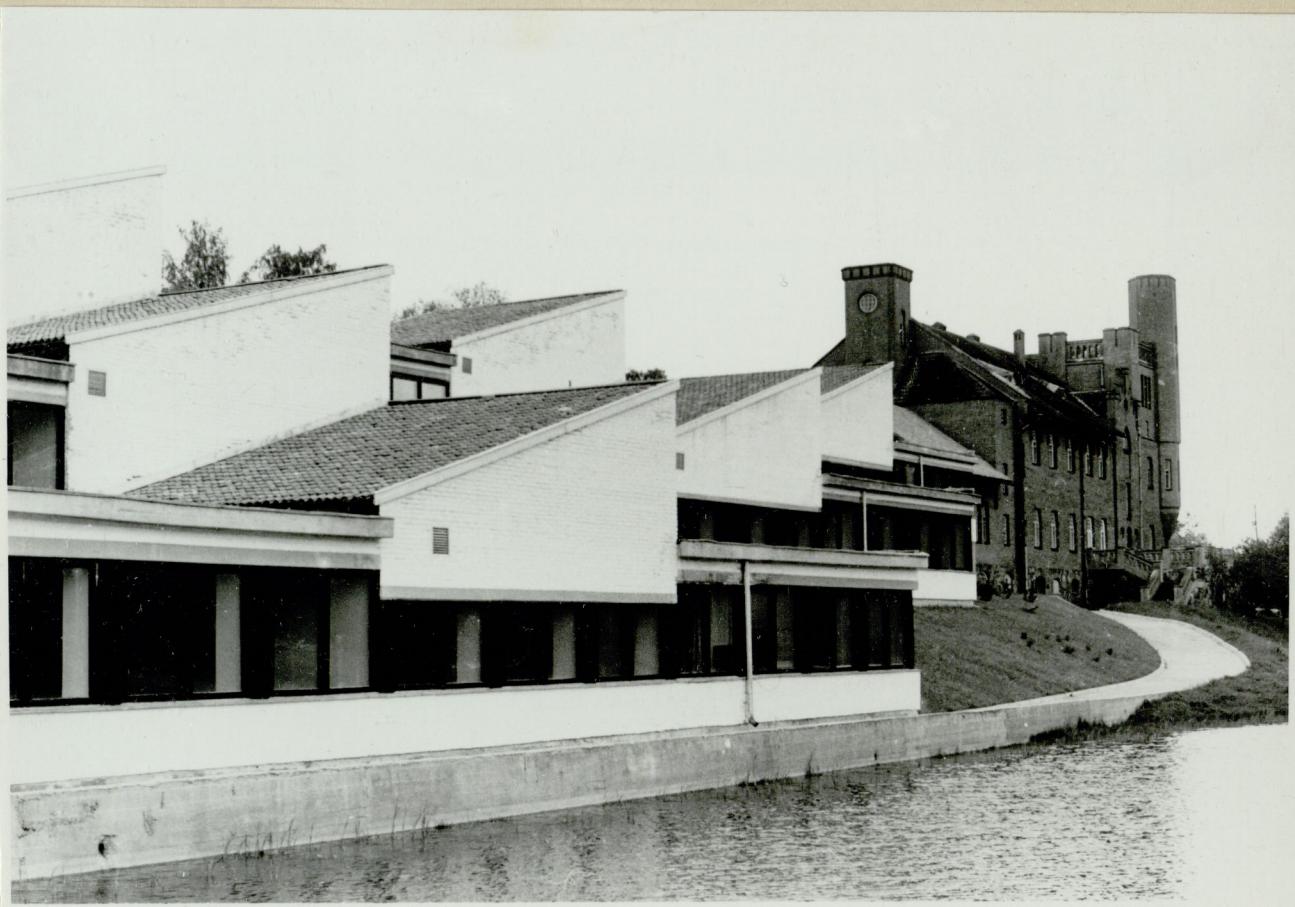

48

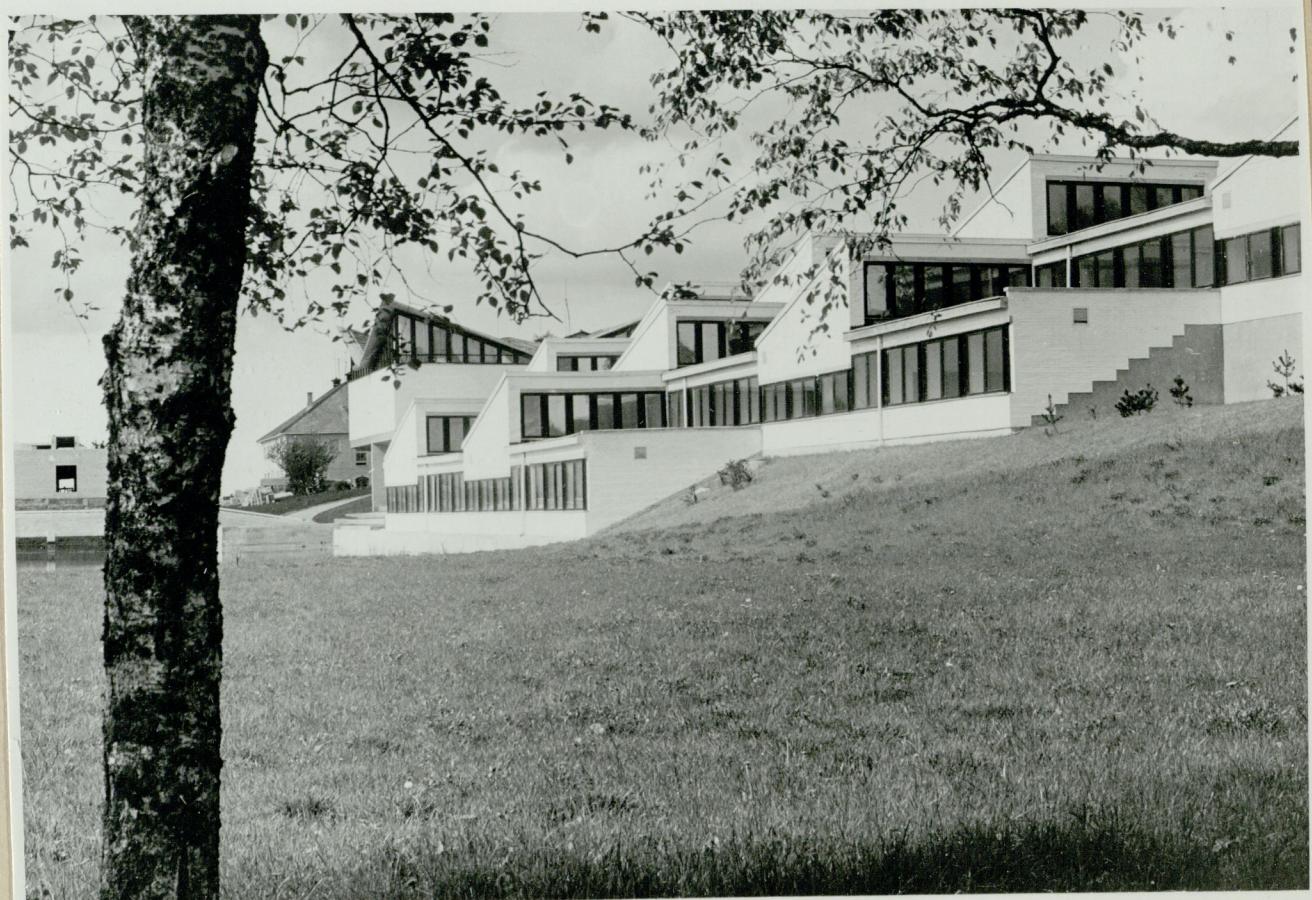
61

49

50

51

52

63

53

54

64

55

56